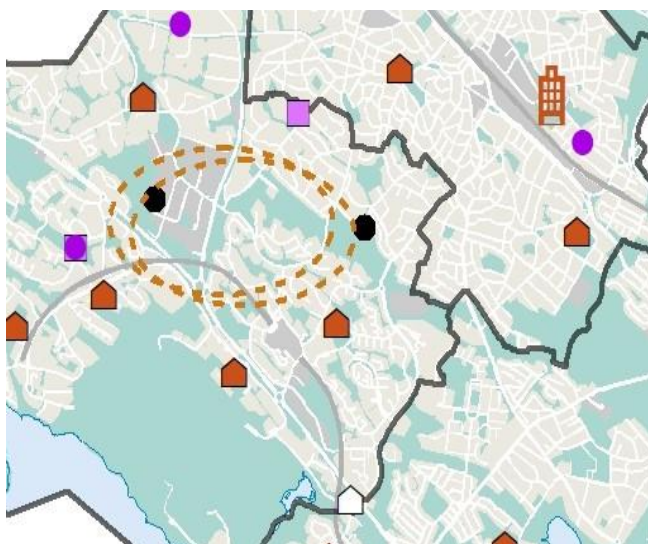

Lokalförsörjningsplan 2022–2024

med framåtblick till 2040

Utbildningsnämnden

[stockholm.se](https://www.stockholm.se)

The Capital of Scandinavia

Sammanfattning

Behovet av nya elevplatser uppskattas efter dagens kapacitet, elevantalsprognos och strategiska bedömningar. Antal grundskoleelever i Stockholm förväntas att öka med endast 2 200 mellan år 2020 och 2031, jämt delat mellan kommunal och fristående skola. Det skiljer sig dock stort mellan stadens olika områden hur antal barn och unga förväntas utvecklas, bland annat beroende på planerna för bostadsbyggandet. Samtidigt finns det behov av att bygga bort dagens kapacitetsbrist i vissa områden och årskurser samt ersätta stora delar av dagens tillfälliga kapacitet med permanent. Trots detta finns det mer elevplatser med i planeringen än vad prognosen ger stöd för.

Försenad bostadsbyggnation i Stockholm ger nedjusterad prognos. Förra årets framskrivning antog en ökning av 8 000 elever i de kommunala skolorna och 1 600 elever i de fristående skolorna mellan åren 2019 och 2030. Därför är det en central uppgift för förvaltningen under det kommande året att säkerställa kvaliteten i prognoserna och, vid behov, anpassa planeringen till de förväntade behoven.

År 2022–2031 planerar förvaltningen att öka kapaciteten i kommunala grundskolor med cirka 14 300 elevplatser, varav 8 900 elevplatser planeras i nya skolor och 5 400 genom tillbyggnation av befintliga skolor.

Elevantalet i stadens kommunala gymnasieskolor prognostiseras öka med 4 800 elever fram till år 2031 enligt prognosen. I de kommunala gymnasieskolorna planeras det 3 000 nya elevplatser, varav 1 600 elevplatser i två nya gymnasieskolor och 1 400 genom tillbyggnation av befintliga skolor. Ytterligare platser behövs i gymnasieskolan för att följa den prognostiserade elevantalsutvecklingen. Om endast de presenterade planerade lokalförändringarna genomförs kommer antagligen stadens marknadsandel att minska under prognosperioden och stockholmselever kommer inte att ha lika möjligheter som idag för att komma in på en kommunal gymnasieskola i Stockholm. Utgångspunkten är att stockholmselevers möjligheter att gå i gymnasieskolor i Stockholm ska ligga kvar på dagens nivå.

De kommunala grundskolorna har en bedömd kapacitet om cirka 89 000 elevplatser. Med 79 100 elever i skolorna utnyttjas för närvarande 89 procent av alla platserna. Skillnader inom staden gör att det samtidigt finns områden med kapacitetsbrist och områden med överskott. De kommunala gymnasieskolornas totala kapacitet uppgår till motsvarande cirka 19 400 elevplatser med 18 300 elever.

Hög fyllnadsgrad av lokaler och långsiktig planering - som även innehåller samverkan mellan olika skolformer och med andra förvaltningar - är en förutsättning för att hålla nere lokalkostnaderna. Med ovan presenterad planering skulle grundskolans fyllnadsgrad sjunka från dagens 89 procent till 78 procent år 2031, vilket leder till ökade kostnader per elev. Samtidigt skulle gymnasieskolornas fyllnadsgrad öka från 95 procent till 103 procent.

Huvudinriktningen är att bygga F-9-skolor. Förvaltningen kommer att noggrant följa utvecklingen av prognosen för att se om inriktningen behöver omprövas i enskilda bostadsområden.

Förvaltningen kommer i så fall att återkomma gällande detta till utbildningsnämnden i lokalförsörjningsplanen eller enskilda ärenden.

Den långsiktiga planeringen 2031–2040 är relaterad till att säkerställa markbehov i samband med stadens större utvecklingsprogram. Osäkerhet kring bostadsbyggnation gör att de strategiska bedömningarnas roll i skolplaneringen blir större. Jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan har förvaltningen flyttat flera planerade nya skolor längre fram i tiden. Behovet av nya skolor är direkt bundet till större planprogram. Detta gör att tidplan och kapacitet för nya skolor är helt och hållet relaterade till planprogrammets genomförandetakt och omfattning. I dagsläget finns 28 utpekade platser eller områden för eventuell ny kommunal eller fristående grundskola. Alla platser kommer inte att vara aktuella för nya skolor. Enligt dagens kunskap bedömer förvaltningen att cirka hälften av de platserna behövs fram till 2040 för grundskolan. Det kan även vara möjligt att etablera en gymnasieskola på en eller några av de platserna.

Att hitta mark och lokaler för nya skolor eller bygga ut de befintliga skolorna är en växande utmaning i Stockholm. Samtidigt blir planprocesserna allt mer komplexa och tar längre tid än tidigare. Utbildningsförvaltningen är beroende av att hela staden arbetar tillsammans för att säkerställa de skolbehov som uppstår. Arbetet har inletts genom Samordnad skolplanering för Stockholm (SAMS) för både grund- och gymnasieskolan och utgår från kommunstyrelsens planeringsinriktning, men behöver fortsatt utvecklas. Det är väsentligt att de markområden som anvisas får generösa detaljplaner som ger frihet att bygga ut skolor när nya behov uppstår och inom rimliga kostnader. Begränsad tillgång på mark i den växande staden ger ökade kostnader för att tillgängliggöra marken, exempelvis genom behov av sanering eller rivning av befintliga byggnader.

I samband med ökade investeringar ökar även årshyrorna. Den sammanlagda årshyran för grund- och gymnasieskolor uppgår idag till 2 126 mnkr.

- 2021–2024 ökar årshyran med 5 procent, 100 mnkr
- 2021–2031 ökar årshyran med 18 procent, 388 mnkr
- 91 procent av kostnadsökningen väntas ske inom grundskolan
- Per elev beräknas hyreskostnaden öka med 21 procent i grundskolan och minska med 9 procent i gymnasieskolan 2021–2031

Utbildningsförvaltningen bedömer att det kommer att vara en stor utmaning att klara grundskolornas ekonomi. De ökade hyreskostnaderna ryms inte inom de ökade schablonintäkterna som följer elevantalsutvecklingen.

Förvaltningen kan konstatera att det finns behov av en översyn av regelverket för ekonomisk förvaltning så att lokaler för fritidsklubbar kan upplåtas hyresfritt vid samnyttjande med annan kommunal verksamhet. Det behövs också en modell för att jämföra hyreskostnader med SISAB-ägda skolor i relation till privata fastighetsägare.

Perioden från att detaljplan vunnit laga kraft tills tomträtten tas i bruk kan många gånger bli lång. En förutsättningslös utredning ska göras för att minska utbildningsnämndens kostnader.

Ett annat angeläget område är en översyn avseende markreservationer i syfte att undvika tidiga detaljplaneprocesser för skolor med byggår under andra planeringsperioden.

Godkännande av denna lokalförsörjningsplan innebär att utbildningsnämnden ställer sig bakom inriktningen i planeringen. Varje enskilt projekt beslutas separat genom inriktnings- och genomförandebeslut.

Innehåll

Sammanfattning	2
4.1 Inledning.....	7
4.1.1 Geografiska elevströmmar och rörelse mellan kommunala och fristående skolor	8
4.1.1.1. Elevströmmar i grundskolan	8
4.1.1.1. Elevströmmar i gymnasieskolan	11
4.1.2 Framtid/antagande	11
4.1.2.1 Befolkningsutveckling	11
4.1.2.2 Elevantalsutveckling i grundskolan	13
4.1.2.3 Elevantalsutveckling i gymnasieskolan	15
4.1.2.4 Prognossäkerhet och omvärldsbevakning	15
4.1.2.5 Strategisk planeringsberedskap	17
4.1.3. Förvaltningens planeringsförutsättningar för skollokaler	18
4.1.3.1 Prioriteringsmodell	18
4.1.3.2 Tillgång till mark och lokaler	18
4.1.3.3 Längre, svårare och dyrare planprocesser	19
4.1.3.4 Tomträttsavgälder	19
4.1.3.5 Inhyrning	20
4.1.3.6 Funktionsprogram	21
4.2 Pedagogisk verksamhet – grund- och gymnasieskola	22
4.2.1 Nuläge 31 januari 2021	22
4.2.1.1 Kapacitet	22
4.2.1.2 Fyllnadsgrad	23
4.2.1.3 Lokaler med tidsbegränsat bygglov samt annan tidsbegränsad användning	23
4.2.1.4 Andra faktorer som påverkar skolans lokalkapacitet	24
4.2.1.5 Elever i behov av särskilt stöd	24
4.2.2 Planering av lokaler för åren 2022–2031 (första planeringsperioden)	26
4.2.2.1 Lokalbehovet under första planeringsperioden	26
4.2.2.2 Planerade lokalförändringar under första planeringsperioden	29
4.2.3 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan åren 2032–2040 (andra planeringsperioden)	33
4.2.3.1 Lokalbehov under andra planeringsperioden	33
4.2.3.2 Planerade lokalförändringar under andra planeringsperioden	33
4.2.4 Fristående grund- och gymnasieskola	35
4.2.4.1 Nuläge 31 januari 2021	35
4.2.4.2 Lokalförändringar fristående skola	35

4.3 Annan kommunal verksamhet – Administrativa lokaler	36
4.3.1 Nuläge 31 januari år 2021	36
4.3.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet	37
4.3.2.1 Planerade lokalförändringar för åren 2022–2031 (första planeringsperioden).....	37
4.3.2.2 Planerade lokalförändringar för åren 2032–2040 (andra planeringsperioden)	37
4.4 Övrigt.....	37
4.4.1 Bedömd hyreskostnadsutveckling	37
4.4.1.1 Antaganden	37
4.4.1.2 Årshyror i grund- och gymnasieskola.....	38
4.4.1.3 Administrativa lokaler/Annan kommunal verksamhet	42
4.4.1.4 Tomträttsavgälder.....	42
4.4.2 Samverkan	42
4.4.2.1 Idrottslokaler	42
4.4.2.2 Föreningsliv	44
4.4.2.3 Kulturskolan.....	45
4.4.2.4 Förskola.....	45
4.4.2.5 Vuxenutbildning	45
4.4.2.6 Statliga uppdrag	45
4.4.2.7 Utmaningar i samverkan.....	45
4.4.3 Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år	46
4.4.4 Särskild redovisning av lokalprojekt: Bergslagsskolan – evakueringsskola i Västerort.....	46

Bilagor

4.1. Lokalförsörjning för grundskola 2022–2040 per stadsdelsnämndsområde

4.2. Lokalförsörjning för gymnasieskolan 2022–2040

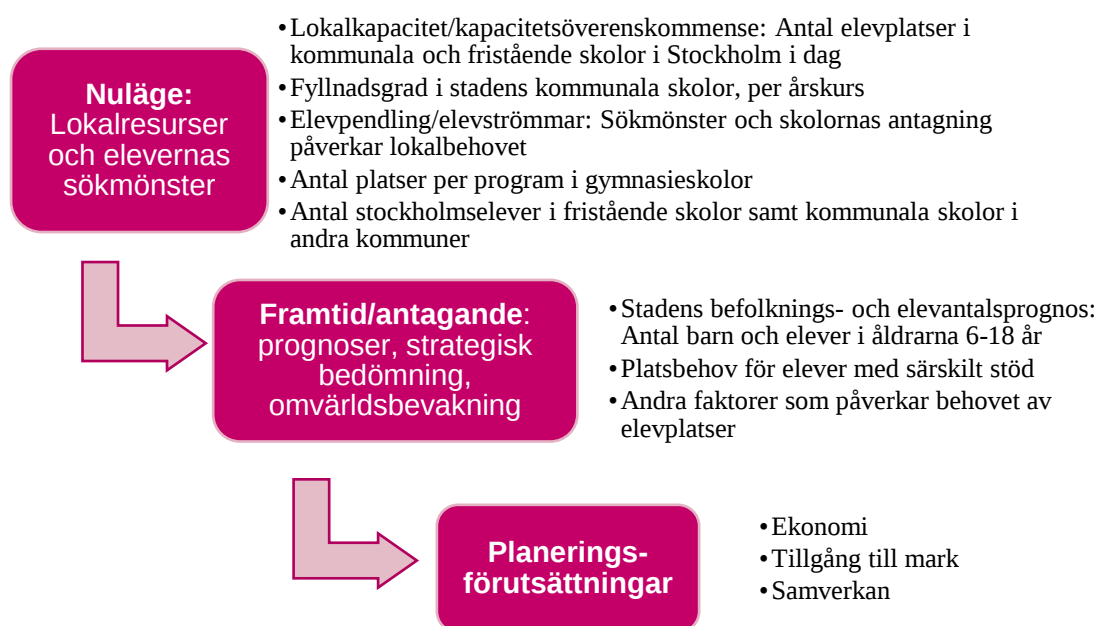
4.3. Särskild redovisning av lokalprojekt: Bergslagsskolan – evakueringsskola i Västerort

4.1 Inledning

Syftet med lokalförsörjningsplanen är att säkra rätt kapacitet, i rätt tid, på rätt plats och till rätt kostnad.

Lokalförsörjningsplanen är stadens verktyg för att på nämnd- och stadsledningsnivå planera framtida behov av skollokaler. Lokalförsörjningen för grund- och gymnasieskolor redovisas utifrån nuläge, planering fram till åren 2031/2040 och planeringsförutsättningar (figur 4:1). Tillsammans är det grunden för behovsbedömningen; vilka lokalförändringar är nödvändiga att genomföra för att säkerställa ändamålsenliga elevplatser åt alla stadens elever - både framtida behov av nya lokaler och planerade förändringar i befintligt lokalbestånd. Därefter redovisas hyreskostnadsutvecklingen. God planering för skolutbyggnad säkerställs genom välutvecklad behovsanalys och samverkan med aktörer som exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, stadsledningskontoret, stadsdelsförvaltningar och SISAB (Skolfastigheter i Stockholm AB).

Figur 4:1 Tre steg i behovsanalysen – Hur vi säkerställer rätt antal elevplatser

Förvaltningens planering utgår huvudsakligen från stadens befolkningsprognos, framskrivning av elevantal i grund- och gymnasieskola och de bostadsmål som påverkar prognostiserad nybyggnation i olika delar av staden. I takt med att prognoser och bostadsplanering förändras över tid behöver ofta också planeringen av skollokaler anpassas.

Huvudrapporten redovisar stadens behov på aggregerad nivå. Redovisning för grundskola på stadsdelsnämndsnivå finns i bilaga 4.1 och planeringen för gymnasieskola redovisas i bilaga 4.2.

Godkännande av denna lokalförsörjningsplan betyder att utbildningsnämnden ställer sig bakom inriktningen i planeringen. Varje enskilt projekt är ett nämndärende och beslutas separat genom inriktnings- och genomförandebeslut. För projekt med höga utredningskostnader för detaljplan och framttagande av underlag för inriktningsärende kan även ett utredningsbeslut behövas.

4.1.1 Geografiska elevströmmar och rörelse mellan kommunala och fristående skolor

Geografiska elevströmmar visar hur lokalt elever väljer skola. För grundskolan sker elevpendling i huvudsak lokalt, medan huvudfrågan för gymnasiet är pendlingsmönster över kommunala gränser inom regionen.

Alla elever i staden har rätt att söka till både fristående och kommunala skolor, oavsett var de ligger. Systemet leder till geografiska elevströmmar. Nuvarande rörelsemönster ger en relativt säker prognos för de närmaste åren. Förändringar sker främst när nya skolor startar, när grundskolor ändrar årskursindelning och när programutbudet på en gymnasieskola förändras. Statistik över elevernas rörelsemönster är baserad på elevavläsning den 15 september 2020 för både grund- och gymnasieskolan.

4.1.1.1. Elevströmmar i grundskolan

Cirka 48 000 eller 45 procent av samtliga stockholmselever i grundskolan går i sin skolpliktsbevakande kommunala skola. Urvalsgrunden till grundskolorna är huvudsakligen närhetsprincipen i de kommunala skolorna respektive kötid i de fristående skolorna. Grundskoleelevernas val av skola styrs framförallt av tre faktorer: regi, årskurs och bostadsområde (figur 4:2).

Figur 4:2 Stockholmselevers skolplacering i procent relaterat till årskurs och regi. SDO = stadsdelsnämndsområde.

	Totalt		Årskurs, i %		
	Antal	%	F-3	4-6	7-9
Kommunal skola	79 100	75	82	74	67
Fristående skola	24 000	25	18	26	33
Närområde*	53 400	50	59	49	39
Inom SDO	82 600	78	86	77	65

Datakälla: BER 2020.

*Närområde definieras som skolpliktsområde för kommunala grundskolor. Respektive fristående grundskola har kopplats till en kommunal grundskolas skolpliktsområde som utgör dess närområde.

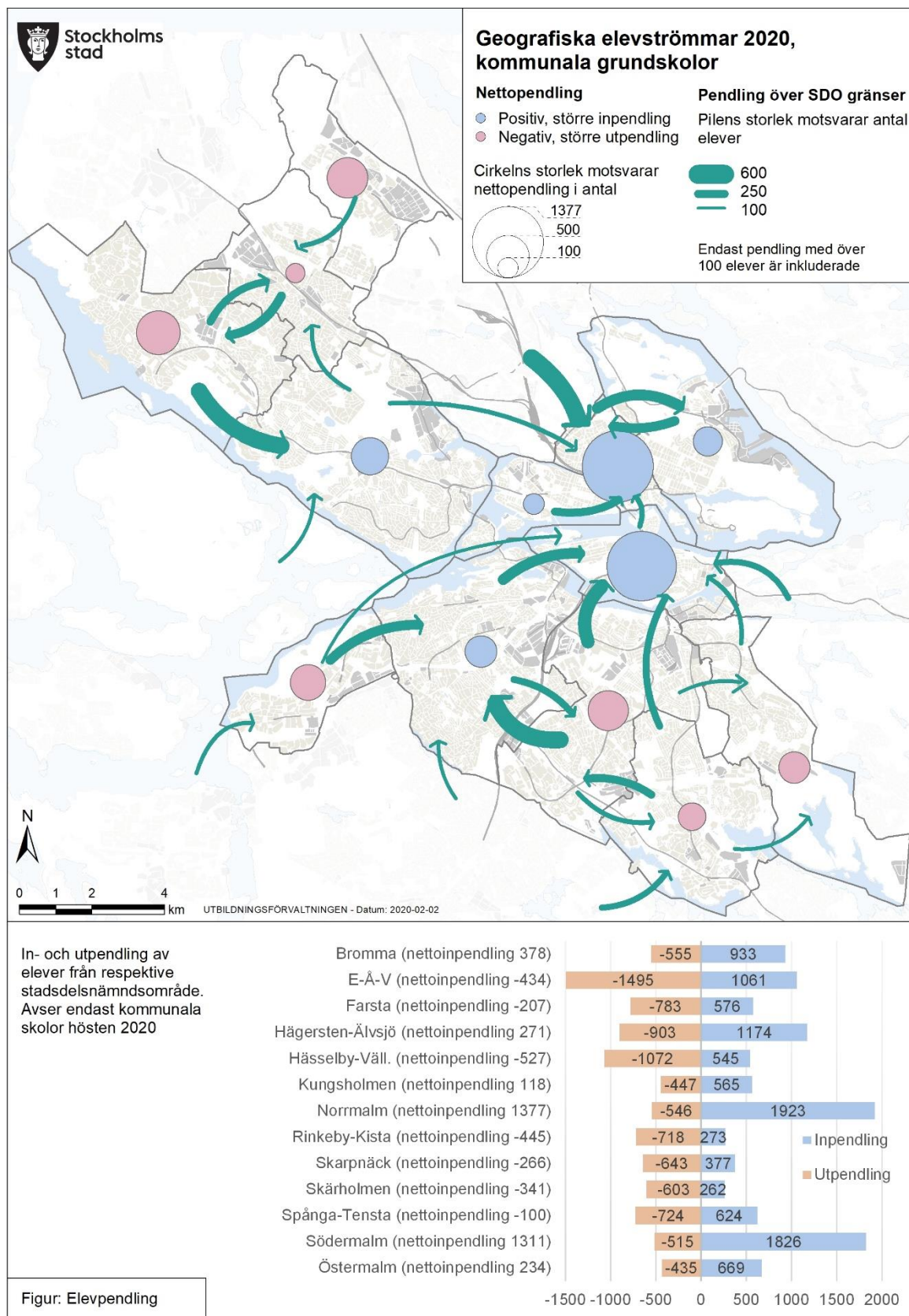
Tre av fyra stockholmselever går i kommunal grundskola. Val av kommunal skola utanför närområdet eller fristående skola ökar med åldern. Dels beror det på att många fristående skolor startar från årskurs 4 eller 7, dels på att elevernas möjlighet att själva resa till och från skolan ökar med åldern.

Nästan 80 procent av grundskoleeleverna går i skolan i sitt stadsdelsnämndsområde (SDO), oavsett regi. I genomsnitt bor 86 procent av eleverna i kommunal skola i det stadsdelsnämndsområde där de går i skola. Motsvarande siffra för de fristående skolorna är 59 procent.

Elevströmmar mellan stadsdelsnämndsområden går huvudsakligen till angränsande stadsdelsnämndsområden. Elever boende i innerstaden pendlar oftast till en skola inom innerstaden. I västerort pendlar elever oftast inom västerort. Elever boende i söderort pendlar oftast till en skola på Södermalm eller inom söderort (figur 4:3).

Alla stadsdelsnämndsområden i innerstaden tar emot fler elever än som pendlar ut. Inpendlingen i antal är störst på Norrmalm och Södermalm. I Bromma och Hägersten-Älvsjö är nettoinpendlingen också positiv, mest relaterat till vissa kommunala skolor på stadsdelsnämndsområdesgränsen som tar in elever lokalt från annat stadsdelsnämndsområde.

Figur 4:3 In- och utpendling av elever per stadsdelsnämndsområde (SDO) för kommunala grundskolor, hösttermin 2020. Även inpendling från andra kommuner till stadens kommunala grundskolor är inkluderade. Endast pendling med över 100 elever är illustrerad med pilar

4.1.1.1. Elevströmmar i gymnasieskolan

Både in- och utpendlingen till och från Stockholms stad är stor. Cirka 7 000 elever pendlar till stadens kommunala gymnasieskolor från andra kommuner, vilket är 37 procent av elevantalet i stadens skolor. Samtidigt pendlar 20 procent av stockholmseleverna ut från staden till kommunala och fristående skolor i andra kommuner, totalt cirka 6 000 elever. En hög andel stockholmselever blir antagna till fristående skolor, totalt cirka 47 procent. 41 procent blir antagna till Stockholms stads skolor.

4.1.2 Framtid/antagande

Utbildningsförvaltningens planering baseras på befolkningsprognoser för Stockholms stad och län respektive framskrivningar av antal elever för grundskola och gymnasieskola. Framskrivningar av antal elever utgår från befolkningsprognoserna, men tar hänsyn till elevernas rörelse- och antagningsmönster efter dagens skolbestånd och antagningsmönster.

Fram till år 2031 är beräkningarna baserade på ordinarie befolknings- och elevantalsprognoser på lokal nivå och avser kommunal skola. Därefter är skolbehovet uppskattat efter hur bostadsbyggandet antas utvecklas och omfattar alla elever oavsett skolhuvudman.

4.1.2.1 Befolkningsutveckling

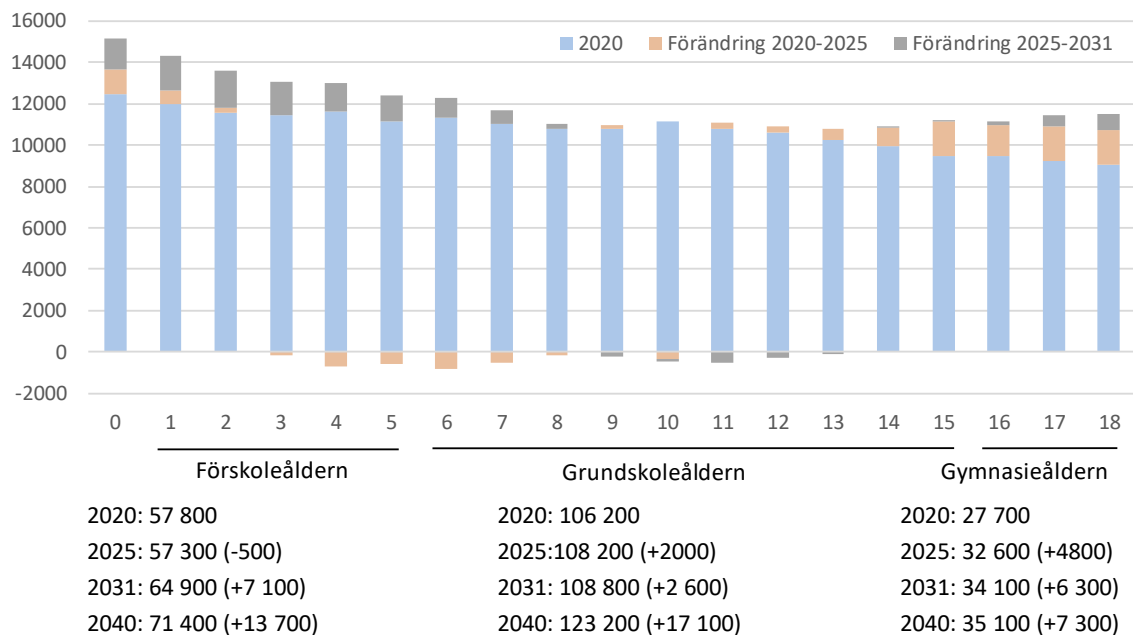
Befolkningsutvecklingen är en kombination av förändringar i barnafödande, dödlighet och migration. Under 2020 ökade Stockholms befolkning med 0,6 procent, den lägsta befolkningsökningen på 16 år. Antalet födda var ungefär detsamma 2020 som 2019, 13 000 nyfödda barn. Fler flyttade från Stockholm, speciellt till grannkommuner, och invandringen minskade markant.

Efter många år med en kraftig ökning av barn och unga i grundskoleåldern avtar nu ökningstakten, till följd av att de mindre årskullarna har nått skolålder (figur 4:4).

- Antal personer i åldern 6–15 år i Stockholms stad förväntas öka med 2 600 under 2020–2031 (figur 4:4).
- Antal barn och unga i grundskoleåldern väntas öka med 4 300 fram till 2023 för att därefter minska med 1 300 fram till 2027. I slutet av tioårsperioden börjar antalet öka igen i takt med ökande bostadsbyggande.
- Antal unga i högstadieåldern 13–15 år väntas öka kraftigt under de närmaste åren, medan antal barn 6–9 år förväntas minska något.
- Antalet 16–18-åringar i Stockholms stad förväntas öka kraftigt med cirka 1 000 per år fram till år 2024. Ökningstakten sjunker därefter men staden väntas få en total ökning med 6 300 unga i gymnasieåldern fram till år 2031.

Det skiljer sig stort mellan stadens olika områden hur antal barn och unga förväntas utvecklas, bland annat beroende på planerna för bostadsbyggandet. De fem föregående årens befolkningsprognoser har visat att antal barn och unga 6–15 år förväntas öka i samtliga SDO. I den senaste tillgängliga befolkningsprognosen från 2020 antas däremot att samma åldersgrupp minskar i hälften av SDO under 2020–2031.

Figur 4:4 Antal barn och unga 0–18 år boende i Stockholm samt förändring från 2020 enligt befolkningsprognos 2020.

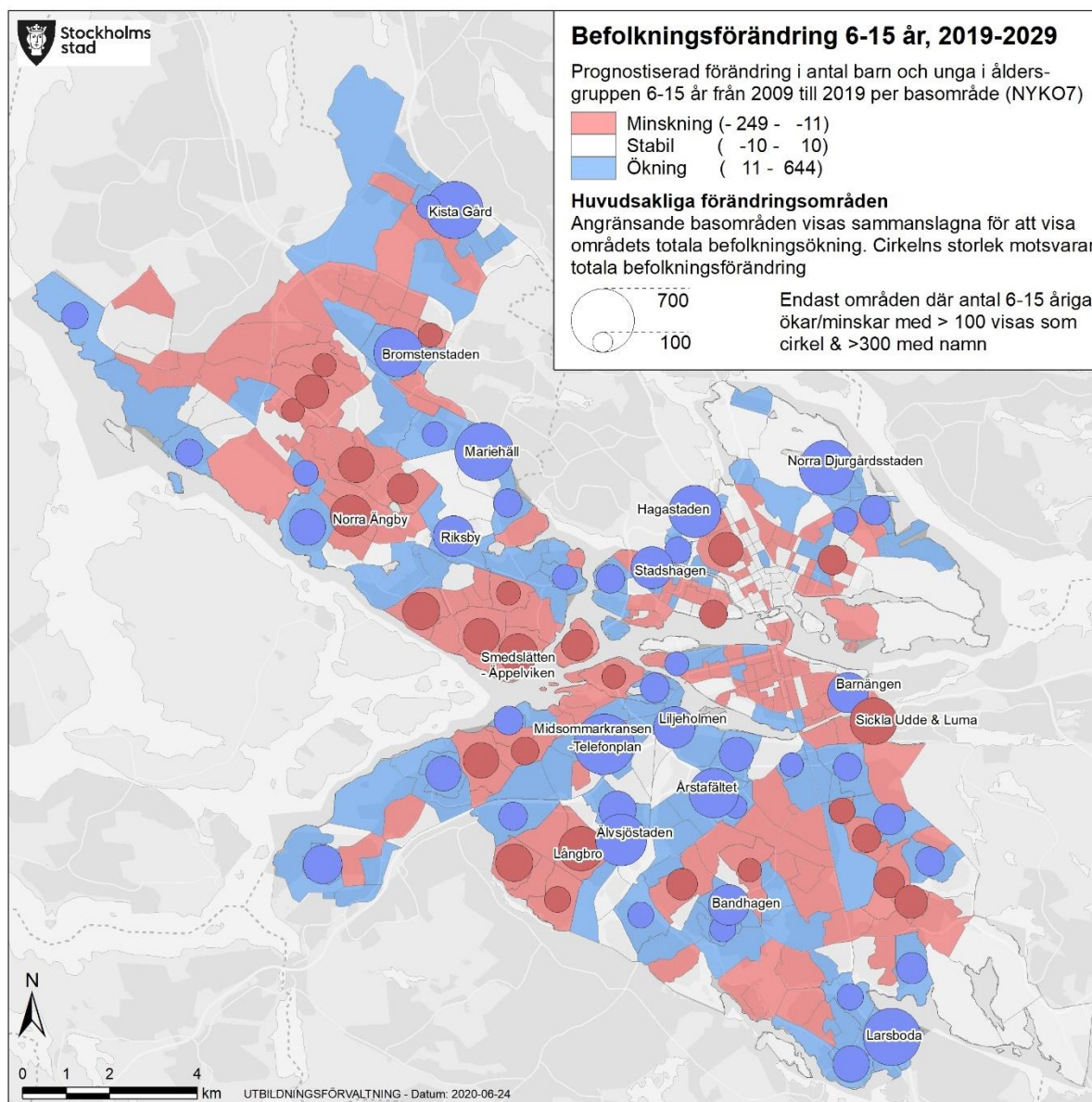

Datakälla: ODS

Antal barn och unga förväntas öka mest i Hägersten-Älvsjö och Enskede-Årsta-Vantör, med cirka 1 100 6-15-åringar. Däremot förväntas antal 6–15-åriga minska speciellt på Södermalm och i Hässelby-Vällingby. Att analysera befolkningsförändringar på SDO-nivå ger dock inte en helt sann bild av utvecklingen. I till exempel Bromma förväntas antal barn och unga vara detsamma år 2020 och 2031. Inom Bromma finns dock områden både bland de där antal barn och unga ökar mest och där de minskar mest i hela Stockholm (figur 4:5).

Den förväntade ökningen är störst i Hagastaden, Kista Gård, Larsboda, Mariehäll, Norra Djurgårdstaden, Telefonplan och Älvsjöstaden. Samtidigt förväntas antal barn och unga minska speciellt i södra Bromma, södra Älvsjö, och slutligen i Beckomberga – Norra Ängby i Bromma.

Figur 4:5 Befolkningsökning 6–15 år 2019–2029 enligt befolkningsprognos 2020 per basområde. Blå färg markerar ökning, röd minskning och ingen färg stabil utveckling.

4.1.2.2 Elevantalsutveckling i grundskolan

Elevantalsprognosen följer befolkningsprognosen, men tar också hänsyn till elevernas val av skola. Antal elever i Stockholm förväntas att öka med endast 2 200 mellan år 2020 och 2031. Under antagandet att kommunala och fristående skolor fortsätter med samma andel som i framskrivningen av elevantal fram till år 2029 också under åren 2030–2031 förväntas antal stockholmselever utvecklas som följer under 2020–2031 (figur 4:6 och 4:7).

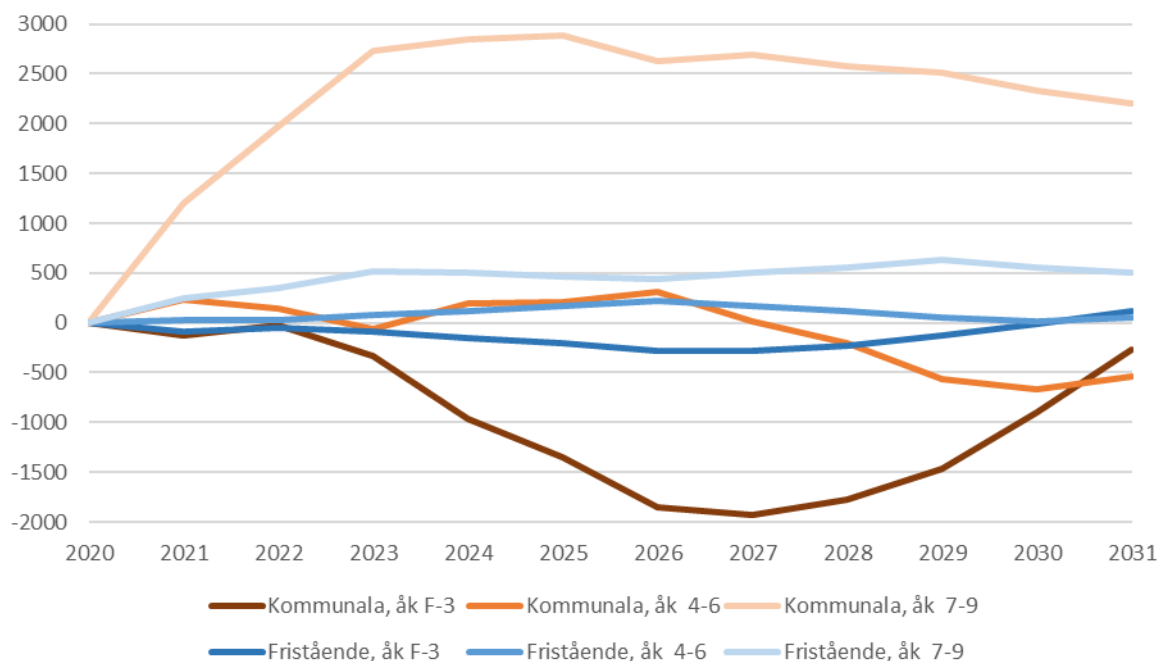
Totalt sett förväntas antalet elever öka fram till 2023, minska något fram till 2029 och därefter börja öka igen.

Figur 4:6 Elevantal 2020-09-15 samt prognos för 2031 och 2040 för grund och gymnasieskolor

Grundskola					Gymnasieskola		
Regi		Stadens elever	Elever från andra kommuner	Totalt	Stadens elever	Övriga regionens elever	Totalt
Stockholms kommunala skolor	2020	77 363	1 692	79 055	11 565	6 756	18 321
	2031	77 793	1 705	79 498	14 290	8 853	23 143
	Förändring	430	13	443	2 725	2 097	4 822
Andra huvudmän	2020	27 224			16 476	46 955	63 431
	2031	28 258			20 755	48 635	69 390
	Förändring	1 034			4 279	1 680	5 959
0-områden	2031	767					
Totalt	2020	104 587			28 041	53 711	81 752
	2031	106 818			35 046	57 487	92 533
	2040	120 011			35 856	53 641	89 497
	Förändring 2020–2031	2 231			7 005	3 776	10 781
	Förändring 2031–2040	13 193			810	-3 042	-3 036

Källa: Barn och elevregister, Stockholms stads framskrivning av grundskoleelever och gymnasieelever 2020, Stockholms stads befolkningsprognos 2020 och SCB befolkning Stockholms län 2020.

Figur 4:7 Utveckling av elevantalet i kommunala skolor i Stockholm oavsett boendekommun samt stockholmselever i fristående skolor per stadiet, enligt stadens elevantalprognos 2020–2029 samt framskrivning fram till 2031 baserad på befolkningsprognos

När man tittar på framskrivningen per årskurs är det tydligt att antal elever i årskurs 7–9 ökar kraftigt fram till 2023, medan antal elever i årskurs F-3 förväntas minska kraftigt mellan 2023–2026. Dessa förändringar i elevantal skapar en jämnare fördelning mellan låg- och högstadium jämfört med idag. Samtidigt kan förändringarna i elevunderlag kräva snabba lokalförändringar under de närmaste åren. Minskningen i F-3 kan frigöra lokalyta eftersom de

normalt har mer lokalyta än andra elever. Samtidigt kommer det att finnas ökat behov av specialsalar i årskurs 7–9.

Generellt sett påverkar förväntade förändringar i elevpendlingen:

- I innerstaden kan den mindre elevantalsökningen relateras till att flera kommunala skolor i dagsläget har fler elever än vad de har kapacitet för, vilket gör att inpendlingen till de skolorna har minskat.
- I söderort förväntas mellan- och högstadiееlever stanna i sitt SDO i större omfattning än mot dagens utpendlande situation.
- Det finns även ett antal skolor som ligger nära sin stadsdelsområdesgräns och därmed tar in elever från annat SDO enligt relativa närhetsprincipen. Dessa områden analyseras tillsammans, som Enskede-Årsta-Vantör och Hägersten-Älvsjö.

4.1.2.3 Elevantalsutveckling i gymnasieskolan

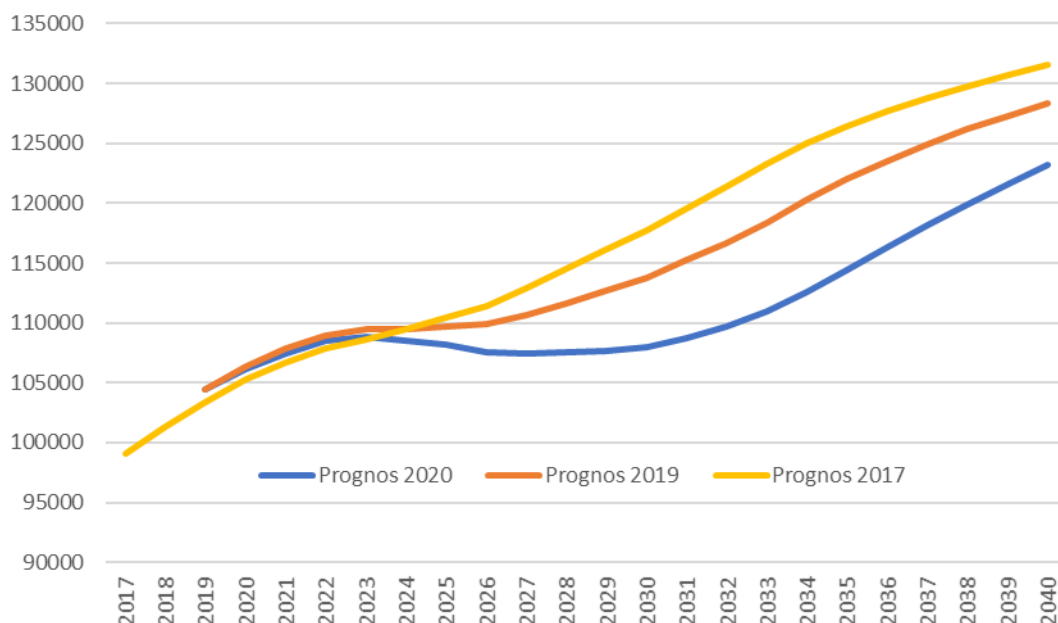
Antalet elever i regionen förväntas att öka med nästan 10 800 mellan år 2020 och 2031, varav cirka 6 800 stockholms elever (elever folkbokförda i Stockholms stad). Totala antalet elever i stadens kommunala gymnasieskolor förväntas öka med cirka 4 800 elever under samma period, varav 2 700 stockholms elever. Prognosen bygger på att stadens kommunala skolor bibehåller sin marknadsandel bland stockholms eleverna på cirka 41 procent. De stockholms elever som idag pendlar till andra kommunala eller fristående skolor förväntas att öka med cirka 4 300.

4.1.2.4 Prognossäkerhet och omvärldsbevakning

Stadens befolkningsprognos är kraftigt nedjusterad mot föregående år men även sett över längre tid. Befolkningsprognoserna från åren 2014–2017 prognostiserade 120 000–123 000 6-15-åringar i Stockholm år 2031. Befolkningsprognosen från 2020 antar 109 000 barn och unga 6–15 år. Nedjusteringen med över 10 000 barn och unga skapar osäkerhet och påverkar skolplaneringen i väldigt hög grad (figur 4:8).

Liksom befolkningsprognosen, är framskrivningen av elevantalet kraftigt nedjusterad från föregående år. Förra årets framskrivning antog en ökning av 8 000 elever i de kommunala skolorna och 1 600 elever i de fristående skolorna mellan åren 2019–2030.

Figur 4:8 Befolkningsförändring 6–15 år 2017–2040 enligt befolkningsprognos från 2017, 2019 och 2020. Avvikelsen mellan 2017 och 2020 års prognoser för år 2031 är 10 800 barn i grundskoleåldern och 8 000 för år 2040.

Ytterligare faktorer som påverkar elevantalet men ingår inte i framskrivning av antal elever:

- **Omfattande nybyggnation i ett så kallat 0-område:** 0-områden är områden där det i dagsläget inte finns några barn. För att framskrivning av antal elever baseras på dagens antagningsmönster kan barn boende i dessa områden inte inkluderas i framskrivningen geografiskt. Exempel: Industriområden, hamnområden eller naturmark som byggs om till bostäder. Frihamnen/Värtan och Lövsta väster om Hässelby villastad är exempel om 0-områden.
- **Förändringar i lokalbestånd:** Framskrivningen av elevantalet baseras på dagens intagningsmönster. Detta gör att prognosen inte tar hänsyn till ändringar i lokaler, som nyetableringar, förändringar i skolans kapacitet och årskursindelning.
- **Förändringar i programutbud:** Om gymnasieskolan startar eller slutar ett eller flera program kan antal ansökningar till skolan förändras.
- **Hemkommunens ansvar:** För grundskolan behöver förvaltningen säkerställa skolplats åt alla elever. För gymnasieelever är det endast de som går introduktionsprogram som medför krav på skola innanför kommungräns.
- **Utveckling av elevplatser hos andra huvudmän än Stockholms stad:** Förvaltningen har begränsad kännedom om de fristående skolornas samt gymnasierregionens övriga kommuners planer, speciellt längre fram i tiden.
- **Undanträngningseffekt:**
 - I grundskolor kan en viss undanträngningseffekt ses på Norrmalm och Östermalm där fristående skolor under de senaste åren tagit in en större andel elever från andra kommuner. Därmed har elevantalet i kommunala skolorna ökat mer än prognosen visar.
 - Om elevplatserna i Stockholms gymnasieskolor inte ökar i takt med elevantalet kan det leda till en ökad konkurrens om platserna och krav på ännu högre

meritvärden för populära skolor. Färre elever skulle troligtvis få sitt förstahandsval tillgodosett.

4.1.2.5 Strategisk planeringsberedskap

Strategisk planeringsberedskap är den beredskap förvaltningen har för att möta planerad bostadsbyggnation som ännu inte finns med i befolkningsprognosen.

Befolkningsprognosen, som sträcker sig fram till 2029 på detaljnivå, bygger på stadens mål och antagande om färdigställda bostadsprojekt och är ett viktigt verktyg för planering av skollokaler.

Stockholms stads mål: 140 000 bostäder med tillhörande infrastruktur och samhällsservice byggs 2010–2030.

- För att nå bostadsmålen behöver det färdigställas minst 8 000 bostäder per år 2023–2030. Dessa bostäder ingår i befolkningsprognosen.
- Under 2010–2020 byggdes det 4 000–5 000 bostäder per år.
- Cirka 21 000 byggstarter per år finns med i exploaterings- och stadsbyggnadskontorets planer för 2023 – 2026
- I år och de närmaste åren antar befolkningsprognosen cirka 5 000–6 000 färdigställda bostäder per år.

Antal bostäder som byggts och planerats att byggas har varit färre än prognostiserat och har nedjusterats kontinuerligt flera år i rad. Följdefekten blir en nedjusterad befolkningsprognos. Detta ger stor osäkerhet i skolplaneringen på låg geografisk nivå avseende vilka nybyggnationsprojekt som genomförs och när byggstarten de facto sker.

Långa ledtider i bostadsbyggnation och krav att förvaltningen behöver vara med i planeringsprocessen redan från detaljplaneskeden för att säkerställa mark leder till att planering av en ny skola kan behöva påbörjas - i värsta fall - över tio år innan planerat färdigställande. Detta betyder i sin tur att förvaltningen, i sin långsiktiga planering, oftast behöver utgå från antal planerade bostäder med osäker genomförbarhet långt innan bostädernas tidsplan är fastlagd eller finns med i den tioåriga befolkningsprognosen. Samtidigt behöver förvaltningen vara med i detaljplaneprocessen trots att skolans kapacitet och tidplan inte går att fastställa eller att planera alternativa projekt i områden med stor osäkerhet i skolans genomförbarhet.

Denna osäkerhet i genomförbarhet och tidsplaner gör att redan mot slutet av den tioåriga prognosperioden behöver förvaltningen ha strategisk planeringsberedskap om skolbehovet mot elevantalsprognosen. Det som är viktigt att tydliggöra är att behov av nya skolor är helt och hållet relaterade till de större stadsutvecklingsprogrammets volym och tidplan. Om det sker förändringar i bostadsbyggnationens tidsplan eller volym, ska även skolbehov ses över och uppdateras så att det motsvarar behovet.

Detta i kombination med nedjusterad elevantalsprognos gör att förvaltningen har flyttat flera skolbyggnationsprojekt längre fram i tiden jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan. Förvaltningen har även stoppat ett par skolprojekt som inte längre motsvarar behovet.

4.1.3. Förvaltningens planeringsförutsättningar för skollokaler

4.1.3.1 Prioriteringsmodell

För att tydliggöra nämndens prioriteringar har förvaltningen tagit fram förslag till en prioriteringsmodell som utgår ifrån Ska, Bör och Kan i beslut om vilka byggåtgärder som ska genomföras.

- Ska - avser byggnadsåtgärder som måste genomföras, exempelvis åtaganden enligt hyresavtal, myndighetskrav som inte kan hanteras på annat sätt än genom byggnadsåtgärder samt tillgänglighetsåtgärder för enskild elev.
- Bör - avser åtgärder med större handlingsfrihet, men det kan förutsätta nya beslut inom staden.
- Kan - avser åtgärder där full handlingsfrihet finns för att begränsa omfattningen av byggnadsåtgärder. Kan exempelvis vara byggåtgärder som leder till en enklare vardag för verksamheten samt kvalitetshöjande åtgärder.

Prioriteringsmodellen används bland annat i tjänsteutlåtanden för utrednings-, inriktnings- och genomförandebeslut och följs sedan upp i beställningarna till SISAB.

Modellen leder i sig inte till kostnadssänkningar, utan syftar till att vara ett stöd för prioritering av byggprojekt och för att bedöma de önskemål eller förslag till åtgärder som kan väckas inom projekt. Modellen kan på så sätt synliggöra prioriteringar i nämndens lokalärenden. Modellen kan också vara ett stöd i dialogen med fastighetsägare och kan användas vid utvärdering av projekt, vad gäller så väl behov som kostnader, materialval och utförande.

4.1.3.2 Tillgång till mark och lokaler

En växande utmaning är att finna outnyttjad mark eller lokaler för nya skolor. Förvaltningen har även utmaningar med att flera av de tomter som tilldelats har stora och fördyrande begränsningar som luftföroreningar, höga bullernivåer och svårtillgänglighet på grund av topografin. Tomternas totala yta är oftast så begränsad att skolgården blir för liten. Dessa faktorer påverkar framtida lokalkostnader. Det påverkar också elevers möjligheter till god hälsa och utveckling.

Det finns därför ett stort behov av att samverka inom staden för att säkerställa tillgång till mark för nya skolbyggnationer som matchar bostadsbyggandet. Samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS) är en förutsättning för att staden tillsammans ska lyckas avsätta mark för nya skolor. En grundorsak som har identifierats av utbildningsförvaltningen och SISAB är att de ekonomiska förutsättningar som exploateringsprojekt har, gör att det i många fall är svårt för staden att prioritera skolgårdsyta i den omfattning som är önskvärt utifrån elevernas behov.

Utbildningsförvaltningen har sedan flera år genomfört ombyggnationsprojekt av prioriterade skolgårdar. I projektet har ett nära samarbete skett med verksamheten där elever har varit med och tagit fram förslag till förändring. Genom dessa projekt och i pågående utvärderingar av nybyggda skolor kan förvaltningen se stora skillnader mellan skolor som har en generös friyta och de med en liten friyta. Flera viktiga funktioner så som grönyta, inslag av natur och ytor för intensiv lek, går inte att skapa på de små gårdarna. Likaså väljer oftast skolorna med små

gårdar att dela upp lunchrasterna för att undvika störmoment som för hög ljudnivå och konflikter på grund av konkurrens om lekredskap. Detta innebär att eleverna får mindre tid på skolgården vilket är negativt ur ett hälsoperspektiv.

4.1.3.3 Längre, svårare och dyrare planprocesser

Detaljplaneprocesser för nya skolor syftar till att säkerställa tillgången på skoltomter tidigt i planeringen av nya bostadsområden. Ny-, om- och tillbyggnadsprojekt kan kräva att staden upprättar en ny detaljplan. Behovet av ny detaljplan uppstår då en ny tomt ska bebyggas eller då en befintlig byggnad behöver byggas om på ett sådant sätt att ny detaljplan krävs.

Ny detaljplan innebär utredningskostnader. Samtidigt kan en ny detaljplan leda till bättre förutsättningar såväl ekonomiskt som utifrån verksamhetens behov.

Generellt ser förvaltningen en tendens att detaljplaneprocesser blir allt mer komplexa. Det kan bland annat förklaras av svårigheter att bygga i tätbebyggda områden, med mer utmanande tomter och fler intressenter att ta hänsyn till. Konsekvenserna av omfattande utredningar i detaljplaneprocessen är att den tar längre tid, blir mer kostsam och att skolans utformning i ökad utsträckning avgörs i detaljplaneprocessen istället för i projektprocessen.

Under 2019 och 2020 har kostnaderna för detaljplaneprocesser vid ett flertal tillfällen överstigit förvaltningens delegationsgräns för beställning, varför en ny rutin med utredningsbeslut har införts för de detaljplaneprocesser och utredningar som bedöms överskrida delegationsgränsen. Utbildningsförvaltningen har dialog med SISAB och stadsbyggnadskontoret i syfte att hitta en process som fungerar bättre för alla parter. Förvaltningen har startat ett arbete för att bättre samordna arbetet inom detaljplaneprocesser. Likaså har en process för tidiga skeden tagits fram i samarbete med SISAB. Detta för att arbeta mer proaktivt i skolplanering, vilket är det mest effektiva sättet att sänka kostnader.

De nya processerna implementeras under det kommande året.

För närvarande är utbildningsförvaltningen beställare av sju pågående detaljplaneprocesser med skolbehov efter 2031. Detta innebär att syftet är att reservera mark för skola och det prognostiserade behovet bygger på befolkningsprognosen och inte enbart för de kommunala skolornas behov. Därutöver planeras ytterligare några processer att beställas under år 2022.

4.1.3.4 Tomträttsavgälder

Kraven att vara med i detaljplaneprocesser för nya skolor i tidigt skede kommer även att leda till tomträttsavgälder för framtida skolor. Kostnaden för dessa är begränsad år 2021, men kommer successivt att öka.

Detaljplanearbeten inleds många år innan bostäderna ska byggas. I äldre planer har staden i detaljplanen inkluderad så kallade A-tomter som är avsedda för allmänna ändamål och ska ha verksamheter med stat, kommun eller landsting som huvudman. Då A-tomter inte längre finns att ta i bruk behöver skoltomter utses inom varje exploateringsplan vilket för utbildningsförvaltningen innebär att detaljplanearbetet många gånger inleds så pass tidigt att både de faktiska behoven och tidplanen är osäkra. Det får tre konsekvenser.

1. Stora kostnader för detaljplaner med osäkert behov. Detaljplaneringen kräver dessutom att en skola ritas i tidigt skede vilket gör detaljplanen dyr för förvaltningen. När skolan sedan blir aktuell kan man tvingas rita om den vilket ytterligare höjer kostnaderna.
2. Stora kostnader för tomträttsavgälder avseende tomter som kommer att tas i bruk först om många år eller kanske inte alls. Tomträttsavgälder träder i kraft när tomten kan tas i bruk vilket oftast är i samband med att detaljplanen vinner laga kraft, vilket kan ske många år innan en skola kan tas i bruk.
3. Utbildningsförvaltningen kan komma att betala tomträttsavgälder och kostnader för framtagande av tomträtten för tomter som sedan används av fristående skolor.

Den första detaljplan som kommer att vara vilande väntas godkännas i slutet av 2021. Bedömningar av utvecklingen för denna problematik är osäkra, men förvaltningen uppskattar att sådana tomträttstaxor under perioden 2021–2031 kan komma att uppgå till nära 20 mnkr årligen, pengar som måste tas från skolpengen eller andra delar av schablonen. Då vissa av tomträtterna med stor sannolikhet kommer att överlätas till enskilda huvudmän blir en ytterligare effekt att schablonen för stockholmselever blir alltför hög. Tomträttstaxor och därtill vissa utredningskostnader i samband med detaljplanearbetet, som i slutändan gynnar enskilda huvudmän, läggs till kostnaderna för skolverksamhet i egen regi och driver upp schablonen.

Perioden från att detaljplan vunnit laga kraft tills tomträtten tas i bruk kan många gånger bli lång. En förutsättningslös utredning ska göras för att minska utbildningsnämndens kostnader.

4.1.3.5 Inhyrning

Nästan alla dagens grund- och gymnasieskolor ligger på stadens mark och fastigheter. Med anledning av bland annat uppdraget att minska stadens investeringar och behov av framtida investeringar har förvaltningen tillsammans med SISAB i större omfattning börjat undersöka möjligheten att hyra in lokaler från en privat fastighetsägare, så kallad tredjepartsinhyrning. Tredjepartsinhyrning innebär att SISAB hyr lokal som förstahandshyresgäst av en fastighetsägare utanför staden, och att SISAB i andra hand hyr ut lokalerna till utbildningsnämnden. Denna modell används huvudsakligen när privatägda fastigheter ska byggas om till skola och Lagen om offentlig upphandling (LOU) ska tillämpas. Tidigare har inhyrningen av Anna Whitlocks gymnasium skett enligt denna modell och ett aktuellt projekt är ny gymnasieskola i Slakthusområdet. Därutöver finns projekten Telestaden/Mårbacka som är pilot för stadens processer och Årstafältet 2 som är pilot för utbildningsförvaltningen och SISAB. I båda dessa piloter äger staden aktuell mark och avsikten är att SISAB ska upphandla en privat fastighetsägare.

Utbildningsnämnden hyr också lokaler direkt av privata fastighetsägare. Dock uppstår behov av en fastighetsförvaltarorganisation inom förvaltningen i dessa fall då nämnden får ett underhållsansvar för lokalerna som är mer långtgående än i de fall då nämnden hyr lokaler av SISAB. Av den anledningen förespråkar förvaltningen att inhyrning av skolor av en privat fastighetsägare alltid sker genom tredjepartsinhyrning. Enligt kommunfullmäktiges budget 2021 krävs att LOU ska tillämpas för att tredjepartsinhyrning ska vara aktuell.

I lokaler som nämnden hyr av externa fastighetsägare åvilar ofta ett större eget underhållsansvar för hyresgästen än i lokaler som hyrs av SISAB och förvaltningen har sedan några år genomfört visst planerat underhåll för att avlasta skolenheterna. Under 2021 planerar förvaltningen att även avlasta skolenheterna visst avhjälpande underhåll.

Förvaltningen kan konstatera att det finns behov av en modell för att jämföra hyreskostnader med SISAB-ägda skolor i relation till privata fastighetsägare.

4.1.3.6 Funktionsprogram

Funktionsprogram för skollokaler är utbildningsnämndens primära beställningsunderlag vid om-, till- och nybyggnation av skollokaler i framför allt grundskolor, men även till viss del i gymnasieskolor. Funktionsprogrammets syfte är att säkerställa att staden bygger goda pedagogiska lokaler för ett långsiktigt bruk och att samtidigt ge förutsättningar för att korta planeringstider och beställa rätt från början. Fokus i funktionsprogrammet ligger på bland annat trygghet, likvärdighet och en variation av rum med stor omställbarhet.

Funktionsprogrammet består av en inledande programbeskrivning, styrande funktionskrav och stödmaterial som förtydligar och preciserar kraven. Funktionsprogram för grundskola togs fram första gången år 2014 och har sedan dess årligen uppdaterats med nya avsnitt, exempelvis kring matsal och idrottslokaler. Sedan år 2016 gäller enskilda delar av funktionsprogrammet även för ny-, om- och tillbyggnation i gymnasieskolor. Till funktionsprogrammet hör även ett antal stödmaterial som syftar till att underlätta tolkningar. Det viktigaste stödmaterialet är det lokalprogram som anger areariktvärden för olika lokaldelar. Funktionsprogrammets tillämpning i varje enskilt projekt är alltid beroende av projektets specifika förutsättningar. Vid om- och tillbyggnadsprojekt är det särskilt viktigt att pröva vilka funktionskrav som är tillämpliga.

Uppdatering av funktionsprogrammet har senarelagts till hösten då det inom förvaltningen pågår en uppföljning av funktionsprogrammets tillämpning och det i stadens översyn av samverkansavtalet med SISAB även ingår en översyn av programkrav.

4.2 Pedagogisk verksamhet – grund- och gymnasieskola

4.2.1 Nuläge 31 januari 2021

Figur 4:9

Elevantal 2020-09-15	Grundskola	Gymnasieskola
Kommunal skola i Stockholm, bor i Stockholm	77 300	11 600
Kommunal skola i annan kommun, bor i Stockholm	1 000	3 200
Fristående skola, bor i Stockholm	26 200	13 300
Stockholms kommunala skola, bor ej i Stockholm	1 700 ¹	6 800
Totalt boende i Stockholm	104 600	28 000
Totalt i Stockholms kommunala skolor	79 100	18 300
Kapacitet i Stockholms kommunala skolor	89 000	19 400

Det finns 141 kommunala grundskolor och 26 kommunala gymnasieskolor i Stockholms stad. Utbildningsförvaltningen har cirka 400 olika hyresavtal för sina skollokaler, där SISAB är hyresvärd till merparten av dem. Variationen mellan hyresavtal är stor från hela skolor till enstaka förråd.

En mer detaljerad beskrivning över lokalresurser finns för grundskola per stadsdelsnämndsområde i bilaga 4.1 samt för gymnasieskola i bilaga 4.2.

4.2.1.1 Kapacitet

Utbildningsförvaltningen bedömer att Stockholms stads grund- och gymnasieskolor har en sammanlagd kapacitet om cirka 108 000 elevplatser. De kommunala grundskolorna har en bedömd kapacitet om cirka 89 000 elever i cirka 3 200 undervisningsgrupper samt cirka 700 elever i grundsärskola. Stockholms stads kommunala gymnasieskolor har nästan 19 400 studieplatser, inkluderat gymnasiesärskolan.

Skolans maximala elevantal och antal grupper bestäms i kapacitetsöverenskommelser eller i en simulering av lokaler om kapacitetsöverenskommelse saknas. Syftet med kapacitetsöverenskommelser är att förbättra nyttjande av skolans lokaler. Kapacitetsöverenskommelser tar hänsyn till bland annat area, antal lärosalar, timplaner, organisation och schemaram. I överenskommelserna tas även hänsyn till grundskolor med lågt socioekonomiskt index, vilket ofta innebär undervisning i små grupper och omfattande modersmålsundervisning. Beslut tas i samråd med ledningen för respektive skola.

Sammanlagt finns det kapacitetsöverenskommelser för nästan 80 procent av skolorna. För den resterande femtedelen, som vanligtvis avser skolor där byggprojekt pågår eller planeras, har en preliminär bedömning gjorts utan skolledningens medverkan. I takt med att fler skolor bedöms i samråd med skolledning kan därför siffrorna komma att justeras något. Samtliga gymnasieskolor där modellen har varit användbar har bedömts.

¹ Cirka 500 av grundskoleeleverna som inte bor i Stockholms stad går i Adolf Fredriks musikklasser (Norrmalm + Farsta)

Bedömd eller överenskommen kapacitet utgår från de förutsättningar som var rådande vid tidpunkten. Förutom vid byggprojekt kan kapaciteten också förändras av organisatoriska förändringar som ändrad årskursindelning, förändrat programutbud eller utökad grund- och gymnasiesärskola.

Arbetet med att uppdatera överenskommelser på stadens skolor fortlöper under 2021.

4.2.1.2 Fyllnadsgrad

Ett genomtänkt lokalutnyttjande är avgörande för att hålla ner lokalkostnad per elev. Under läsåret 2020–2021 används i genomsnitt 89 procent av stadens kommunala grundskoleplatser. I stadens gymnasieskolor är fyllnadsgraden 94 procent.

För att säkerställa elevplats i rätt årskurs, inom rimligt avstånd från hemmet för grundskola, samt hantera oförutsedda förändringar, bedömer förvaltningen att fyllnadsgraden ska ligga på 90 procent för grundskolor och 95 procent för gymnasieskolor.

Det råder obalans i elevantal mellan olika årskurser vilket leder till viss över- eller underkapacitet, speciellt i grundskolan. Både den totala kapaciteten och nyttjandegraden är generellt högre för årskurserna F–3 än för 4–9. Detta beror på demografin samt val av skolor på längre avstånd samt fristående skolor. I gymnasieskolan finns det i regel fler elever inskrivna i årskurs 1 än i årskurs 2 och 3 vilket påverkar skolornas fyllnadsgrad.

Det behöver finnas utrymme i den totala kapaciteten för att hantera kraven som hemkommun. Skolorna behöver kunna ta in elever under pågående termin. Det kan exempelvis vara knutet till nyanlända eller inflyttade elever. I gymnasieskolan är antagning till introduktionsprogram också hemkommunens ansvar. Det kan dessutom finnas organisatoriska skäl till att en skola vissa år tar in färre elever än vad lokalkapaciteten medger.

I grundskolan finns områden i staden där skolorna har tagit in fler elever än vad lokaler mäktar med.

Tomställda skollokaler ingår inte i bedömd lokalkapacitet men inkluderas så snart lokalen kan användas igen. Förvaltningen avser att utveckla rutinen för att enklare tillgängliggöra information om lokalytor som är tomställda/vakanta. Lokaler som förvaltningen inte har långsiktigt behov av sägs upp. Tomställda ytor som är del av en lokal kan upplåtas till andra förvaltningar inom staden. Uthyrning till fristående skolor sker huvudsakligen vid tillfälliga behov.

4.2.1.3 Lokaler med tidsbegränsat bygglov samt annan tidsbegränsad användning

Över 50 kommunala grundskolor och tre gymnasieskolor har lokaler av tillfällig karaktär. Detta motsvarar cirka sex procent av total kvadratmetersyta i grundskolan, alternativt cirka 13 300 elevplatser. I de flesta fall rör det sig om en begränsad del av varje skolas lokalyta, men kapacitetsökande projekt kan ändå behövas för att säkerställa dagens elevantal i lokalerna.

De flesta tidsbegränsande lokaler används för att garantera elevplatser i närområdet, i nybyggnationsområden innan den nya permanenta lösningen är på plats eller för evakuering på grund av underhållsarbete eller ombyggnation.

En kapacitet motsvarande 2 800 elevplatser i grundskolan ställdes upp 2016 i anslutning till flyktingkrisen 2015. Alla dessa paviljonger används i dagsläget, dock mest för att säkerställa elevplatser nära hemmet. Några kommer att avvecklas i nära framtid men andra kommer att behövas tills motsvarande kapacitet kan erbjudas i permanenta lokaler. För gymnasieskolan ställdes paviljonger upp för fyra skolor. Alla dessa paviljonger planeras att avvecklas under de kommande åren.

Förvaltningen har regelbundna avstämningar med fastighetsägarna och granskar även de tidsbegränsade byggloven. Förvaltningen försöker alltid att maximera nyttjandet av lokaler och minimera tomma elevplatser vid tillfälliga behov. Dessutom avser förvaltningen att utveckla planeringen av evakueringar i samband med underhåll av skollokaler, till exempel genom att använda nybyggda skolors kapacitet. Uppdraget förutsätter samverkan med SISAB gällande turordning och tidplan för nybyggnation och underhåll.

Möjligheter att ställa upp ytterligare tidsbegränsade lokaler har blivit svårare i Stockholm. För att beviljas tidsbegränsade bygglov i dag måste det påvisas att behovet är tillfälligt och att en permanent lösning kommer att ersätta det tidsbegränsade bygglovet. Att få ett tidsbegränsat bygglov för en tillfällig skollokal försvåras när det saknas en bestämd permanent lösning.

4.2.1.4 Andra faktorer som påverkar skolans lokalkapacitet

Utbildningsförvaltningen bedriver undervisning i lokaler byggda under olika tidsperioder, från 1860-talet fram till idag. Cirka 100 av skollokalerna har någon form av kulturhistorisk klassificering vilket påverkar i vilken grad fastighetsägaren kan förändra lokalerna.

Så kallade flaskhalsar kan begränsa både grund- och gymnasieskolornas kapacitet. Matsalskapacitet, idrott och antal lärosalar är vanliga flaskhalsar i såväl grund- som gymnasieskola. Oftast begränsas en skolas kapacitet av en kombination av flaskhalsar, där även olika typer av specialsalar kan ingå.

Idrottslokaler är en bristvara i staden och störst är den på Kungsholmen och Södermalm. En skola kan dela på samma idrottssal med andra skolor.

I grundskolans kapacitetsbedömningar tas även hänsyn till skolornas socioekonomiska förutsättningar. Högt socioekonomiskt index kan ofta möjliggöra undervisning i mindre elevgrupper, vilket kan ge förutsättningar för bland annat ökad vuxennärvaro.

Gymnasieskolornas verksamhetskapacitet är beroende av skolornas programutbud och antal platser per program. Detta påverkar lokalernas fyllnadsgrad och ekonomi.

4.2.1.5 Elever i behov av särskilt stöd

I stadens kommunala grund- och gymnasieskolor finns elever med olika behov. Staden erbjuder kommunövergripande särskilda undervisningsgrupper, så kallade CSI-grupper

(central särskild undervisningsgrupp med inriktning) och RSU-grupper (regional särskild undervisningsgrupp) för elever i behov av särskilt stöd. Verksamheten med RSU-grupper är under uppbyggnad. För elever med diagnos utvecklingsstörning finns grundsärskola och gymnasiesärskola.

Lokaler för grundsärskola och gymnasiesärskola, liksom för CSI-grupper, ska möjliggöra inkludering av elevgrupperna med övrig verksamhet på skolorna, såväl geografiskt som åldersmässigt. En elev som tas emot i grundsärskolan går utifrån elevens behov antingen i vanlig grundskoleklass som integrerad elev eller i en grundsärskolegrupp. Även RSU-grupper bör om möjligt, och beroende på gruppens behov, ligga i anslutning till eller i en skola.

Det finns cirka 800 grundsärskoleelever i stadens kommunala skolor och 240 stockholms-elever i de fristående skolorna. Befintlig kapacitet i kommunala grundsärskolegrupper är totalt lite mer än 600 platser, vilket motsvarar cirka 75 procent av antalet elever inskrivna i grundsärskola. Detta betyder att cirka 200 grundsärskoleelever är integrerade i vanliga klasser.

Gymnasiesärskolan har idag cirka 300 platser i gymnasiesärskolegrupper. Målsättning för gymnasiesärskolans organisation är att de nationella gymnasiesärskoleprogrammen placeras på gymnasieskolor som har motsvarande nationella yrkesprogram och introduktionsprogrammet yrkesintroduktion.

Nyanlända elever i Stockholm erbjuds placering i förberedelseklass tills de kan följa undervisningen i sin ordinarie klass. Nyanlända elever vänder sig till START Stockholm för att bli placerade i skolan och för att få sina kunskaper kartlagda. År 2020 placerade START Stockholm 1 000 elever till grundskolor och 270 elever till gymnasieskolor. Antalet placerade elever var något lägre år 2020 än 2019 på grund av pandemin. Enligt Migrationsverkets prognos bedöms inga stora förändringar i antalet nyanlända ske under år 2021.

Förvaltningens arbetar utifrån att alla kommunala skolor ska ta emot nyanlända elever. De stadsdelsnämndsområden som tog emot flest elever under år 2020 är: Rinkeby-Kista, Enskede-Årsta-Vantör, Hässelby-Vällingby och Skärholmen med över 100 elever var.

På gymnasieskolorna är språkin introduktion stadens introduktionsprogram på gymnasienivå för nyanlända ungdomar. Programmet finns på flera gymnasieskolor. Nästan 800 elever går på språkin introduktion i stadens kommunala gymnasieskolor och 110 i de fristående gymnasieskolorna.

4.2.2 Planering av lokaler för åren 2022–2031 (första planeringsperioden)

4.2.2.1 Lokalbehovet under första planeringsperioden

Bedömning av behovet – Grundskola

Behov av elevplatser i grundskolan fram till 2031 är en sammanvägning av:

- Framskrivning av antal elever fram till 2031. Antal elever i stadens kommunala grundskolor förväntas motsvara dagens nivå. Detta är en nedjustering med 8 000 elever mot förra årets prognos.
- Lokal kapacitetsbrist i vissa områden och årskurser i grundskolan. Staden har skyldighet att säkerställa elevplatser nära hemmet. Grundskoleelever ska ha möjlighet att gå i skola nära hemmet:
 - årskurserna F-3 cirka 2 kilometers gångavstånd,
 - årskurserna 4–6 cirka 3 kilometers gångavstånd,
 - årskurserna 7–9 cirka 4 kilometers gångavstånd.
- Delar av dagens tidsbegränsade kapacitet ersätts med permanent med vissa verksamhetsanpassningar.
- Förvaltningen behöver fylla en skola i taget. Vid nybyggnation strävar förvaltningen att fyllnadsgrad för ny skola är minst 50 procent från år ett.

Förvaltningen följer noggrant stadens bostadsplaner för att säkerställa skolplatser i nybyggda områden. Behovet följer stadens bostadsbyggnationsplaner och avvikelser mot befolkningsprognosen förekommer. Detta gör att tidsplan för flera planerade nya skolor längre fram i tiden är osäkra. Nuvarande planering för grundskolan bygger fortfarande på tidigare befolkningsprognoser som förutspådde kraftigt ökande elevkullar.

Förvaltningen planerar mellan år 2022–2031 att:

- Öka kapaciteten i kommunala grundskolor med cirka 14 300 elevplatser, varav
 - 8 900 elevplatser i nya skolor och
 - 5 400 genom tillbyggnation av befintliga skolor

Jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan finns det cirka 4 000 platser färre med i planeringen, men mot bakgrund av försenad bostadsbyggnation och den nedjusterade befolkningsprognosen är det troligt att alla projekt inte kommer att färdigställas inom prognosperioden.

På grund av att den senaste prognosen över elevantalsutvecklingen har reviderats ner mycket kraftigt jämfört med förra årets prognos är det en central uppgift för förvaltningen under det kommande året att säkerställa kvaliteten i prognoserna och, vid behov, anpassa planeringen till de förväntade behoven.

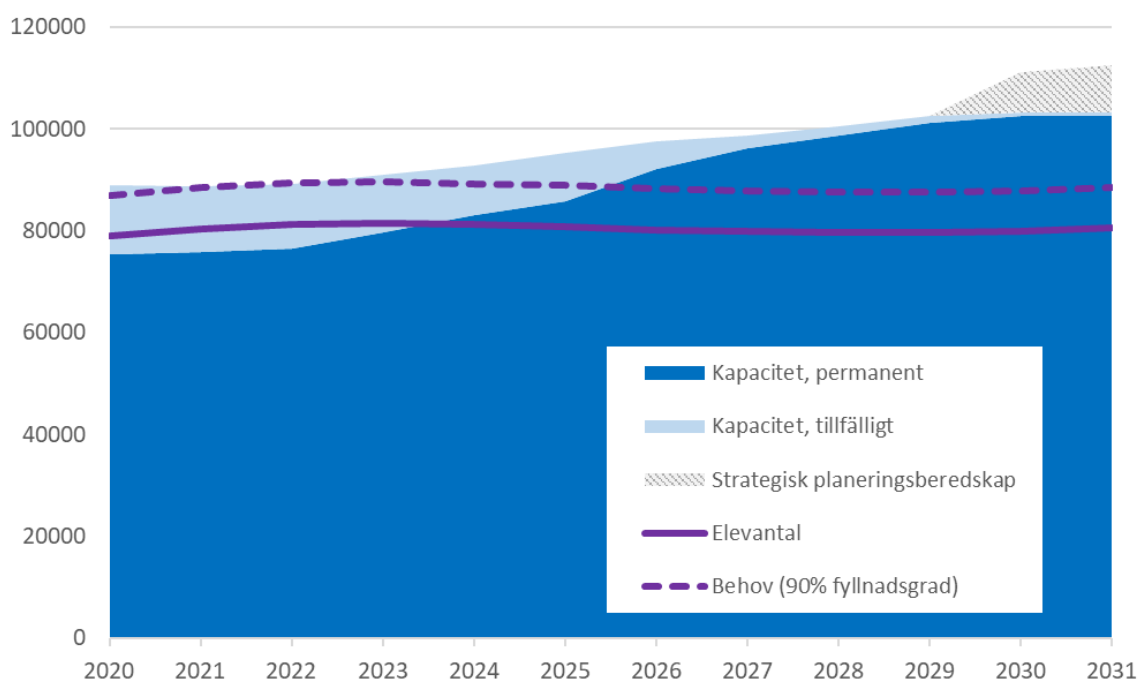
Det finns sex områden i staden där ett flertal alternativ för tillskapandet av elevplatser planeras parallellt. Alla alternativ är presenterade som projekt. Dock, samtliga projekt kommer inte att förverkligas. Till kapacitetsökningen och hyreskostnadsutvecklingen har antal platser som motsvarar behovet inkluderats.

Figur 4:10 visar prognostiserat elevantal och kapacitetsökning i stadens kommunala grundskolor 2020–2031. Kapaciteten planeras byggas ut med 16 procent samtidigt som antalet elever håller sig på stabil nivå. Detta betyder att grundskolornas fyllnadsgrad skulle sjunka från dagens 89 procent till 78 procent år 2031. Detta trots att förvaltningen planerar samtidigt att ersätta med permanent kapacitet eller avveckla nästa 13 000 tillfälliga elevplatser.

40 procent av planerad kapacitetsökning fram till 2031 kan förklaras med befintlig planering i Farsta och Rinkeby-Kista. De två SDO är de områden i Stockholm där det finns stora exploateringsplaner med stor osäkerhet i bostädernas genomförandetakt. Den totala planerade kapacitetsökningen är nästan 3 000 nya elevplatser i både Farsta och Rinkeby-Kista. Se närmare bilaga 4.1 för Farsta och Rinkeby-Kista.

Strategisk planeringsberedskap består av projekt där det än så länge saknas stöd från prognosen för att genomföra projekten. Det finns sex skolor i Stockholm som planeras färdigställas 2030–2035 och som i figuren är inkluderade som strategisk planeringsberedskap. Ny elevkapacitet som dessa skolor ger är inte inkluderat i totalbehov eller hyreskostnadsutveckling fram till 2031.

Figur 4:10 Prognostiserat elevantal i stadens kommunala grundskolor jämfört med permanent och tillfällig kapacitet. Strategisk planeringsberedskap syftar till total kapacitet i de skolorna som planeras färdigställas 2030–2035

Bedömning av behovet - Gymnasieskola

Behov av elevplatser i gymnasieskolan fram till 2031 är en sammanvägning av:

- Förvaltningen bedömer att 4 800 nya gymnasieplatser, varav 2 500 nya platser för stockholmselever, behövs i Stockholms stads skolor fram till år 2031 utifrån prognosunderlag och elevernas val- och antagningsmönster, lokalkapacitet och förvaltningens fyllnadsgrad.

- Om fristående skolor och andra kommuner inom regionen expanderar med fler än 6 000 platser, varav 4 300 går till stockholmselever, kan förvaltningen planera färre platser än framskrivningen prognostiserar.

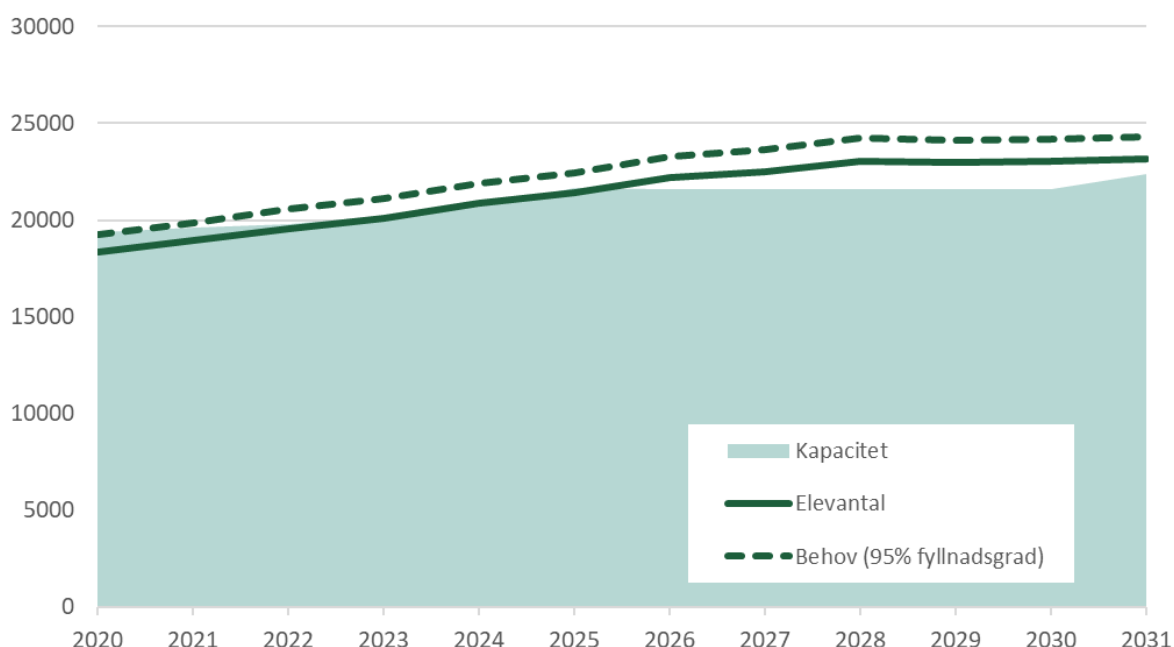
Dagens planering omfattar:

- 3 000 nya studieplatser planeras i kommunala gymnasieskolor varav
 - 1 600 elevplatser i nya skolor och
 - 1 400 genom tillbyggnation av befintliga skolor

Stadens planering är 1 800 platser färre än behovet enligt framskrivningen fram till år 2031.

Om endast de presenterade planerade lokalförändringarna genomförs kommer antagligen stockholmselever att trängas undan och kommer att behöva pendla ut från staden i större omfattning.

Figur 4:11 Prognostiserat elevantal i stadens kommunala gymnasieskolor jämfört med kapacitet.

Bedömning av behovet – Elever med särskilt stöd

Nya RSU-grupper etableras under 2021–2022. RSU-gruppernas sammansättning och åldersindelning bestäms lokalt inom varje behovsområde. Behovsområdets storlek varierar från ett till ett par stadsdelsnämndsområden. Nya CSI-grupper behöver etableras i Hässelbyområdet, Järvafältet och Skärholmen.

Andelen grundsrskoleelever har ökat de senaste åren och ligger nu på 1,5procent. När elevkullarna växer, ökar behovet av fler platser i grundsrskola proportionellt. Hitintills har utökningen av platser i grundsrskola inte motsvarat det växande behovet, varför det redan idag finns ett visst underskott av platser. Ny grundsrskolekapacitet ska säkerställas. Under

vintern 2020/2021 inledde utbildningsförvaltningen ett arbete med att utveckla och förbättra rutinerna kring grundsärskolans lokaler, vilket planeras fortgå fram till sommaren 2021. Förvaltningen ser även ett behov av fler elevplatser på utbildningar inom gymnasiesärskolan och kommer att utreda förutsättningarna för att utöka platserna på befintliga och nya skolor.

Enligt Migrationsverkets prognos bedöms inga stora förändringar i antalet nyanlända ske under 2021, varför behov av initial placering i förberedelseklasser, liksom mottagande av inplacering, bedöms bli oförändrad under året. Osäkert är hur stor påverkan pandemin får.

4.2.2.2 Planerade lokalförändringar under första planeringsperioden

Se mer detaljerade listor över alla byggprojekt för grundskola per stadsdelsnämndsområde i bilaga 4.1 och för gymnasieskolan i bilaga 4.2.

Jämfört med förra årets lokalförsörjningsplan har flera skolprojekt skjutits fram ett eller par år i tiden på grund av längre planeringsprocess eller senare behov.

Lokalförändringar i grundskolan åren 2022–2031

Nya skolor: 12 500 elevplatser byggs i nya skolor. Dessa platser ger en kapacitetsökning med 8 900 elevplatser på grund av avveckling av tidsbegränsade lokaler

- 9 helt nya grundskolor med helt nya skolbyggnader
- Björnbodaskolan och Midsommarkransens grundskola kommer att få nya permanenta skolbyggnader
- Adolfsbergsskolan, Roslagstullsskolan, ny årskurs 7–9 skola i Mariehäll och en ny kombinerad grund- och gymnasieskola 'Drivhuset' kommer att etableras till befintliga fastigheter
- Blommensbergsskolan i fastigheten Kilaberg behöver permanenta lokaler. Olika alternativ finns med i planeringen.

Befintliga skolor: Till- eller ombyggnation genererar 13 200 elevplatser med en kapacitetsökning med 5 400 elevplatser på grund av avveckling av tidsbegränsade lokaler

- Tillbyggnation av 23 befintliga skolor ger kapacitetsökning med nästan 6 800 elevplatser
- Tillbyggnation av sju befintliga skolor som endast ersätter tillfällig kapacitet med permanent kapacitet.
- Kapaciteten ökar även genom mindre verksamhetsanpassningar, ofta i samband med underhållsåtgärder. Under de kommande tio åren ska nästan 50 skolor genomgå någon form av lokalanpassningar eller underhållsåtgärder.
- Samtidigt avvecklas ett flertal tidsbegränsade lokaler

Dessutom kommer Hjorthagens skola, som i dagsläget är uthyrd till en fristående gymnasieskola, samt Blommensbergsskolan på Blommensbergsvägen och Vårbergsskolan, som nu används som evakueringslokaler, att startas om.

Permanent kapacitetsökning dimensioneras för långsiktigt behov. Utöver det behövs det även tillfälliga lokaler för att säkerställa elevplatser innan den permanenta lösningen är färdig, för elevantalstoppar. I väntan på framtida permanent kapacitet planeras det för tillfälliga lokaler,

antingen i form av inhyrningar eller i paviljonger. Behov av tillfälliga etableringar kan öka inom planeringsperioden om kapacitetsbehov uppstår tidigare än planerat.

Flera av de planerade bygg- och underhållsprojekten kräver att skolan evakueras helt eller delvis. För att säkra de berörda skolornas verksamhet under byggtiden kommer utbildningsförvaltningen att använda ledig kapacitet i de närliggande skolorna eller tillfälliga lösningar under byggtiden. I västerort är flera stora underhållsarbeten planerade inom en snar framtid. För att korta ner ledtiden för utförandet av arbetet anses helevakuering vara en förutsättning. En central evakueringsskola, Bergslagsskolan i Råcksta med 900 elevplatser, planeras. Se bilaga 4.3.

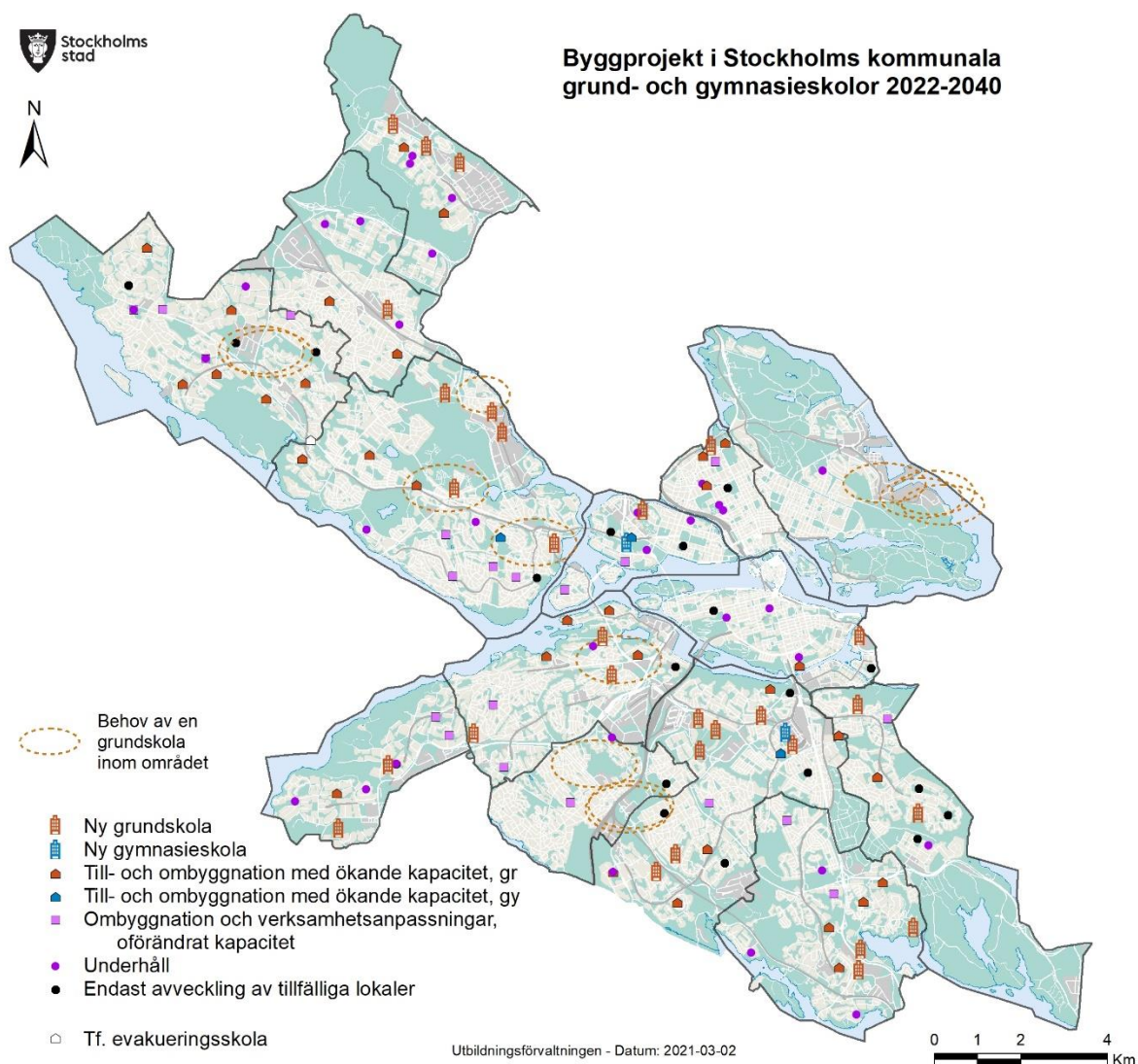
För att möjliggöra evakueringar planeras det också att fyra helt nya skolor kommer att startas två-tre år tidigare än behovet visar för att först användas som evakueringslokal för befintlig verksamhet i stället för att sätta upp en paviljonglösning. Dessa planer gör att det finns en viss avvikelse mot hyreskostnadsökningar och kapacitetsökningar. Ingen kapacitet är angiven för en evakueringslösning – det är först när den nya skolan startar sin egen verksamhet som kapacitet räknas in.

Utbildningsförvaltningen och SISAB gör en gemensam prioritering för byggprojekt i kök. Kökens behov av underhåll och anpassningar ligger till grund för bedömningen. Möjligheterna att ställa om mottagningskök till tillagningskök prövas i projekten. Under de kommande åren planeras 17 köksprojekt i grundskolorna. Flera av köksprojekten genomförs i samband med skolans tillbyggnation eller renovering.

HIN-projektet, som beslutades att genomföras i utbildningsnämnden 2010, fortgår. Projektet syftar till att eliminera enkelt avhjälpbara hinder för tillgång till publika lokaler i skolor som utbildningsförvaltningen hyr av SISAB. Vid utgången av februari 2021 hade projektet genomförts på 37 skolor, och ytterligare fem var i produktionsskede. Under 2021 planeras etapp 3 i projektet att färdigställas, vilket innebär att ytterligare 3 skolor ska påbörjas och avslutas. Upphandling av entreprenör för etapp 4 är i sluteskede och förhoppningen är att produktion kan påbörjas under sommaren 2021. Etapp 4 innehåller 14 skolor, varav 3 redan påbörjats avseende byggnation av schakthiss, som utförs inom separat entreprenad. Inventering av etapp 5 och 6, innehållande totalt 28 skolor, har påbörjats under våren 2021 och projektering beräknas starta under sommaren 2021. Produktionstid för etapp 5 och 6 uppskattas till 2023–2025. Projektet uppskattar att det kommer att behöva genomföras minst 9 etapper för att inkludera samtliga SISAB-ägda skolor.

Antalet framtida studieplatser i CSI-grupper, RSU-grupper, grundsärskola och förberedelseklass ingår i planeringen och hanteras inom lokalplanering för respektive stadsdelsnämndsområde.

Figur 4:12 Nya grund- och gymnasieskolor i Stockholm åren 2021–2040

I takt med att skolor byggs ut och nya skolor startar så kommer andelen elever i F-9-skolor att öka. Utbyggnad från årskurserna F-6 till årskurserna F-9 är redan planerad eller beslutad för flera skolor och merparten av samtliga nya permanenta skolor planeras för årskurserna F-9. I utbyggnadsområden kan nya skolor starta som årskurserna F-6 för att senare ställas om till årskurserna F-9 när områdets demografi förändrats.

Att de flesta planerade nya skolor planeras som F-9-skolor kan potentiellt skapa utmaningar att fylla skolor i alla årskurser. Förvaltningen antar att även fristående skolor kommer att etablera nya skolor under planeringsperioden men än så länge finns ingen kännedom om i vilken omfattning, var och vilka årskurser. Byte till fristående skolor sker vanligtvis inför årskurs 4 eller 7 och kan potentiellt göra behov av elevplatser i de årskurserna mindre än för årskurs F-3.

Huvudinriktningen är att bygga F-9-skolor. Förvaltningen kommer att noggrant följa utvecklingen av prognosen för att se om inriktningen behöver omprövas i enskilda bostadsområden. Förvaltningen kommer i så fall att återkomma gällande detta till utbildningsnämnden i lokalförsörjningsplanen eller enskilda ärenden.

För att säkerställa kostnadseffektiv lokalanvändning, kommer förvaltningen under 2021 bland annat att påbörja arbetet för att undersöka byggprojekt där nya skolor i närhet av en befintlig skola kan användas för att säkerställa nya permanenta elevplatser istället för att ersätta tidsbegränsade lokaler.

Alla byggprojekt i de kommunala grundskolorna redovisas i bilaga 4.1. per stadsdelsnämndsområde.

Lokalförändringar i gymnasieskolan åren 2022–2031

Stockholms stads kommunala gymnasieskolors elevkapacitet byggs ut med cirka 3 000 elevplatser. Nya gymnasieskolor med vardera cirka 800 elevplatser planeras i Slakthusområdet och Hagastaden. Den planerade gymnasieskolan i Hagastaden behöver dock omprövas vilket innebär att skolans kapacitet och tidsplan kan förändras.

Kv. Drivhuset (tidigare Enskede gårds gymnasium) byggs om med 600 platser och underhålls under 2021 för skolstart hösten 2022. Gymnasiet kommer att fyllas successivt under tre års tid från det att lokalerna är färdigställda.

Bromma gymnasiums, Kungsholmens västra gymnasiums och Thorildsplans gymnasiums lokaler kommer att byggas ut vilket ökar kapaciteten med 750 elever.

Förvaltningen planerar en ny idrottshall i Konradsberg för att möta behovet av idrottslokaler på Kungsholmen för flera gymnasieskolor.

Utöver att generellt öka antalet gymnasieplatser i staden behöver förvaltningen säkerställa:

- Platser på introduktionsprogram
- Lokaler för gymnasiesärskolan
- Lokaler för verksamhet på uppdrag av Statens skolverk

Alla byggprojekt i de kommunala gymnasieskolorna redovisas i bilaga 4.2.

Evakueringar

Det är viktigt att säkerställa lokaler för alla elever även under byggprojekt. Förvaltningens mål är att i större utsträckning använda befintliga skolor och redan uppställda evakueringspaviljonger. Motsvarande gäller vid evakuering, där skolor kan evakueras till nybyggd skola för att nyttja lokalerna som kanske annars skulle stå tomma, under tiden verksamheten växer. Denna möjlighet ses över till exempel i Kista Ängs nya skola när den färdigställts, då det planeras flera större underhållsprojekt i skolorna i Rinkeby-Kista inom de närmaste tio åren.

I verksamhetsplanen för 2021 har förvaltningen ett uppdrag att, tillsammans med SISAB, göra en långtidsplanering för evakueringar i syfte att göra dem mer kostnadseffektiva.

4.2.3 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan åren 2032–2040 (andra planeringsperioden)

Utbildningsförvaltningen följer samma planeringsprincip både under första och andra planeringsperioden, men med skillnaden att efter 2031 tittar förvaltningen på behov av nya grundskoleplatser enligt befolkningsprognosen oavsett huvudman. Det är viktigt att lyfta fram att osäkerhet kring behov av nya elevplatser är mycket större under andra planeringsperioden.

Den långsiktiga planeringen efter år 2031 för grundskolan är relaterad till att säkerställa mark i samband med stadens större utvecklingsprogram så att nya skollokaler ska finnas tillgängliga när nya bostäder färdigställs.

Den långsiktiga skolplaneringen hör ihop med samordnad skolplanering i Stockholm (SAMS) för både grund- och gymnasieskolan och utgår från kommunstyrelsens planeringsinriktning.

4.2.3.1 Lokalbehov under andra planeringsperioden

Efter år 2031 förväntas antalet barn och unga i grundskoleåldern återigen öka i takt med större årskullar i förskoleåldern samt omfattande bostadsbyggande. Antal barn och unga i grundskoleåldern förväntas minska i dagens befintliga bebyggelse med cirka 2 200 men samtidigt öka i planerad nybyggnation med 16 700 mellan åren 2031–2040. Hela den prognostiserade ökningen av 14 500 barn och unga förväntas alltså ske i anslutning till större bostadsbyggnationsprogram. Om man utgår från att samma andel 6–15-åringar folkbokförda i Stockholm som i framskrivningen väljer en kommunal skola mellan åren 2032–2040, kommer elevantalsökningen i Stockholms kommunala grundskolor att vara nästan 11 500.

Dagens mindre årskullar i förskole- och lågstadieåldern når gymnasieåldern efter 2031 och antal unga 16–18 år förväntas att minska med ett par hundra fram till 2036. Mot slutet av prognosperioden förväntas antalet unga i gymnasieåldern öka igen.

Antalet elever i behov av grundsärskola och gymnasiesärskola antas fortsätta växa proportionellt med befolkningen, vilket innebär att kapaciteten successivt behöver byggas ut.

4.2.3.2 Planerade lokalförändringar under andra planeringsperioden

Grundskola

Totalt förbereder förvaltningen 26 platser för nya grundskolor samt möjligheter att bygga ut två befintliga skolor vid behov, totalt nästan 24 000 elevplatser. Utgångspunkten till dessa platser är skolbehov i stadens planerade större exploateringsområden längre fram i tiden.

Alla platser kommer inte att vara aktuella för nya skolor och huvudmannaskapet är osäkert då planeringen under denna planeringsperiod inte skiljer på kommunala och fristående skolor. Enligt dagens kunskap bedömer förvaltningen att av de platser som förbereds, finns det behov att säkerställa:

- 15 markreservationer med 12 700 elevplatser i planeringen, och
- Ytterligare 13 markreservationer med 9 800 elevplatser i strategisk beredskap för kommande bostadsprojekt.

Planeringen har dock inte kommit så långt än att förvaltning skulle kunna prioritera en eller flera av planerade platser som markreservation eller strategisk planeringsberedskap. Se närmare 4.1.2.5 Strategisk planeringsberedskap.

En annan sak som bidrar till volymen i den strategiska planeringsberedskapen är att den långsiktiga planeringen utgår från en standardskola med årskurs F-9 med 900 elevplatser. Det bör uppmärksammas att skolbehov i exploateringsområdet inte alltid motsvarar sådana fullstora skolor. Hänvisning till befintliga skolor och möjligheter att bygga om eller till de skolorna kan vara det mest kostnadseffektiva. Det kan också finnas fall då en ny skola byggs för färre elever än 900 och/eller inte innehåller alla årskurser. Det är också möjligt att ändra de befintliga skolornas årskursindelning i närheten av ett nytt bostadsområde för att bättre motsvara behovet. En ny skola kan också fyllas genom paviljongavveckling på annan skola.

Förvaltningen behöver i samverkan med andra berörda förvaltningar söka alternativa vägar för att säkerställa tillgång till mark. I dag är förvaltningen helt beroende av att initiera detaljplaneprocesser.

Figur 4:13 Tabell: Utvecklingsområden där förvaltningen behöver säkerställa skolplatser i framtiden:

Stadsutvecklings- område	Behovsbild	Planerade 2032+	Strategisk beredskap
Bromma: Alvik - Riksby	3 000 bostäder i Alvik och 5 000 i Riksby planeras mellan 2024–2035. Sjunkande elevunderlag i befintliga skolor i södra Bromma	2	2
Bromma: Solvalla - Mariehäll - Ulvsunda	2 000 bostäder både till Solvalla och Ulvsunda industriområde/Bällsta hamn 2024–2032. Sista bostäder i Mariehäll	1	1
EÄV: Årsta - Enskede	3 000 bostäder i Slakthusområdet, 3 000 bostäder i Årstråket och 6 000 bostäder i Årstafältet	2	1
EÄV: Hagsätra-Rågsved	3 600 bostäder inom Fokus Hagsätra-Rågsved. En del ledig kapacitet i befintliga skolor	1	2
Farsta: Centrala Farsta	Sista bostäder inom tyngdpunkt Farsta med totalt 8 000 bostäder	0	1
Hägersten-Älvsjö: Liljeholmen	Olika byggprojekt i Gröndal-Liljeholmen. Stor kapacitetsökning i området innan 2031	1	
Hägersten-Älvsjö: Mäläräng	1 200 bostäder i Mäläräng (både i Bredäng och Mälärhöjden) samt 1 000 bostäder i Fruängen	1	0
Hägersten-Älvsjö: Älvsjö	2 000 bostäder i Älvsjöstaden och Solberga, 8 500 bostäder inom program Älvsjö-Örby där det stora behovet förväntas komma efter 2040	1	1
Hässelby-Vällingby: Vinsta-Johannelund	5 000 bostäder inom programarbetet för Vinsta-Johannelund där det stora behovet förväntas komma efter 2040	0	2
Norrmalm: Hagastaden	3 000 bostäder i Hagastaden. Antal barn och unga förväntas att minska i befintlig bebyggelse på Norrmalm	0	1
Skarpnäck: Hammarbyskogen	2 700 bostäder inom programmet för Hammarbyhöjden-Björkhagen	1	0
Skärholmen	5 000–6 000 bostäder inom fokus Skärholmen exkl. Mäläräng. Att staden kunde ta över Vårbergsskolan ändrade behovsbilden	1	1
Södermalm: Henriksdalshamnen	Bostäder inom Nordöstra Sjöstaden. Ersätter även tillfällig Ekens skola	1	
Östermalm: Norra Djurgårdsstaden	1 800 bostäder i Frihamnen, 4 000 bostäder i Loudden, 2 000 bostäder i Södra Värtan. Byggs 2023–2040	3	1
		15	13

Gymnasieskola

För gymnasieskolan har förvaltningen i dagsläget inga planerade lokalförändringar för den andra planeringsperioden.

4.2.4 Fristående grund- och gymnasieskola

4.2.4.1 Nuläge 31 januari 2021

I dagsläget finns det 108 fristående grundskolor inom Stockholms stad med cirka 31 500 elever varav 24 100 bor i Stockholm. I 71 fristående gymnasieskolor i Stockholms stad finns cirka 23 200 elever varav 10 600 bor i Stockholm. Fristående grundskolor finns i alla stadsdelsnämndsområden medan de fristående gymnasieskolorna i högre grad är koncentrerade till innerstaden. Av de 71 fristående gymnasieskolorna ligger 58 i innerstaden eller i Liljeholmen, vilka rymmer nästan 90 procent av eleverna i fristående gymnasieskola.

Förvaltningen har uppmärksammat att många fristående skolor bedriver verksamhet i lokaler med tidsbegränsade bygglov.

Pendlingsflödet för de fristående grundskolorna liknar de kommunala grundskolornas, men en större andel av elever pendlar till en fristående skola som ligger i ett annat SDO. Inpendlingen är betydligt större till Hägersten-Älvsjö och Östermalm, som båda får ett stort tillskott av elever till sina fristående skolor från andra stadsdelsnämndsområden.

4.2.4.2 Lokalförändringar fristående skola

När en fristående aktör vill ansöka om godkännande som huvudman för en ny skola eller för en utökning av verksamheten vid en befintlig fristående skola behöver aktören söka tillstånd från Skolinspektionen. Stockholms stad är endast en remissinstans inför godkännande av en fristående skola. Därför behöver inte en enskild aktör vända sig till förvaltningen förrän efter ett eventuellt godkännande från Skolinspektionen. Detta betyder att förvaltningen får kännedom om att en ny fristående skola ska starta eller en befintlig skola ska utöka med ytterligare utbildningar (till exempel årskurs inom grundskolan eller nationellt program eller inriktning inom gymnasieskolan) cirka ett år innan planerad start. En enskild huvudman behöver också hålla samråd om en beviljad verksamheten med den kommun där utbildningen ska bedrivas. Ett sådant samråd sker vanligtvis några månader innan utbildningsstart. Vid flytt av en skolenhet inom kommunen finns dock ingen skyldighet att vare sig ansöka om nytt tillstånd från Skolinspektionen eller att genomföra ett samråd med staden.

Nedan redovisas beviljade och nu föreliggande ansökningar om tillstånd för fristående skolor som remitterats till staden. Dock redovisas inte avvikelser från de nationella programmen inom gymnasieskolan då sådana tillstånd är tidsbegränsade. Inte heller redovisas tillstånd för internationella skolor med enskild huvudman. I dagsläget är det oklart vilka av de nu remitterade ansökningarna som kommer att godkännas. Det kan även tillkomma ytterligare ansökningar.

För att säkerställa elevplatser åt stadens alla elever under den andra planeringsperioden 2032–2040 ansvarar förvaltningen för att säkerställa mark för nya skolor oavsett regi. Detta betyder att flera markanvisningar kan förväntas övergå till fristående skolor i takt med att det kommunala behovet blir klarlagt.

Fristående grundskolor

Under år 2020 har en enskild huvudman fått godkännande att etablera en ny grundskola och en grundskola har fått ny huvudman. Två fristående grundskolor har fått tillstånd att utöka sin verksamhet med ytterligare skolformer eller årskurser inför höstterminen år 2021.

Inför höstterminen 2022 har utbildningsförvaltningen fått åtta ansökningar om att starta en ny grundskola eller utöka befintlig verksamhet på remiss från Skolinspektionen. Av dessa avser tre ansökningar etableringar av nya skolenheter. Övriga avser tillstånd för att utöka sin verksamhet eller byte av huvudman för befintlig verksamhet

Fristående gymnasieskolor

Under år 2020 har en ny gymnasieskola fått godkännande att starta i Stockholms stad från och med höstterminen år 2021 och två gymnasieskolor har fått ny huvudman. Därutöver har sex befintliga gymnasieskolor fått tillstånd att utöka verksamheten med ytterligare utbildningar. Vidare har tre nya gymnasieskolor fått godkännande att starta i närliggande kommuner.

Inför höstterminen 2022 har utbildningsförvaltningen fått fyra ansökningar om att starta en ny gymnasieskola inom Stockholms kommun på remiss från Skolinspektionen, varav en avser gymnasiesärskola. Vidare har nio ansökningar om tillstånd för att utöka sin verksamhet vid befintliga skolor inom Stockholms kommun kommit på remiss. Vad gäller närliggande kommuner har det kommit 18 remisser avseende antingen nyetablering av ny skolenhet eller utökning av befintlig verksamhet.

Fritidshem och fritidsklubb i enskild regi i kommunala skolor

En inventering har genomförts under 2020 som visade att det finns ett fritidshem och 6 fritidsklubbar i enskild regi som säkerställer kommunala skolors tillgång till fritidshem och fritidsklubb. Förvaltningen agerar för att teckna hyresavtal med de som har egna lokaler i skolorna. Syftet är att reglera de fastighetsrättsliga villkoren. Eftersom schablonen för fritidsklubb till skillnad mot fritidshem inte inkluderar hyra så tecknas hyresavtal med hyresnivå noll kronor för fritidsklubbar. I ett andra steg avser förvaltningen att inventera vilka fritidsklubbar som har egna lokaler och där nämnden betalar hyran. Avsikten är att då agera för att skola och fritidsklubb ska samnyttja lokaler. Denna hantering anser förvaltningen vara i linje med kommunfullmäktiges intentioner när schablonersättningen till fritidsklubbar fastställdes.

Förvaltningen menar att det finns behov av en översyn av regelverket för ekonomisk förvaltning så att lokaler för fritidsklubbar kan upplåtas hyresfritt vid samnyttjande med annan kommunal verksamhet.

4.3 Annan kommunal verksamhet – Administrativa lokaler

4.3.1 Nuläge 31 januari år 2021

Utbildningsförvaltningens administrativa lokaler består i huvudsak av förvaltningskontoret som är lokaliserat på Hantverkargatan 2F och 3A/B, ett antal externa inhyrningar för avdelningen för stöd kring lärande och elevhälsa (ALE), samt några mindre externa inhyrningar för facklig förtroendeverksamhet.

4.3.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet

De administrativa verksamheternas lokalbehov styrs av förvaltningens uppdrag.

4.3.2.1 Planerade lokalförändringar för åren 2022–2031 (första planeringsperioden)

Stadsledningskontoret har bitt utbildningsförvaltningen att om möjligt flytta ut ur lokalerna på Hantverkargatan 3, då de ser behov för egen del. Därför utreds möjligheten att istället hyra in lokaler på Hantverkargatan 2H. Med ombyggnationer kan en eventuell flytt tidigast ske under 2022, under förutsättning att erforderliga beslut fattas.

Delar av START Stockholms lokalbestånd är endast beslutat som tillfällig inhyrning och en permanent lösning som möter enhetens behov behöver säkras. Samtidigt har Språkcentrum under flera år eftersträvat en samlokalisering. Under 2020 togs en lösning fram där dessa båda enheter skulle samutnyttja lokaler, men tilltänkt lokal visade sig i slutändan inte vara möjlig att hyra in. År 2021 har därför inletts med en förnyad och uppdaterad översyn av berörda enheters lokalbehov. Då frågan i dagsläget fortfarande utreds, är det ännu inte klart hur ärendet kommer att hanteras vidare. Lokalförsörjningsplanen utgår i dagsläget ifrån att någon form av inhyrning som möter behoven behöver göras, för att ersätta nuvarande inhyrningar med lokaler som bättre motsvarar verksamhetens behov. Alternativt kan nuvarande lokaler anpassas och behållas.

4.3.2.2 Planerade lokalförändringar för åren 2032–2040 (andra planeringsperioden)

För närvarande planeras inga förändringar avseende de administrativa lokalerna under den andra planeringsperioden.

4.4 Övrigt

4.4.1 Bedömd hyreskostnadsutveckling

4.4.1.1 Antaganden

Antaganden och kalkyleringsprinciper som används om inget annat anges:

- Förlängning av befintliga avtal görs utan villkorsförändringar.
- Internräntan beräknas vara oförändrad under planperioden.
- Indexering av hyror till och med 2021 ingår, men ingen ytterligare indexering efter 2021 är medräknad.
- Kostnaden för nya skolor har beräknats utifrån förvaltningens målpris, 430 tkr/elevplats i dagens penningvärde.
- Nya avtal samt ombyggnationer skrivs av med 1/25 av kapitalkostnaderna per år.
- Hyrorna på nya skolor sätts till 50 procent under första året.
- Hyresnivån för nya skolor som hyrs av privata hyresvärdar sätts till 25 000 kr/elev.
- Tomträttsavgäld beräknas till 1 mnkr/år från och med fyra år innan skolan öppnar om annan uppgift saknas.

4.4.1.2 Årshyror i grund- och gymnasieskola

Den sammanlagda årshyran för grund- och gymnasieskolor uppgår idag till 2 126 mnkr.

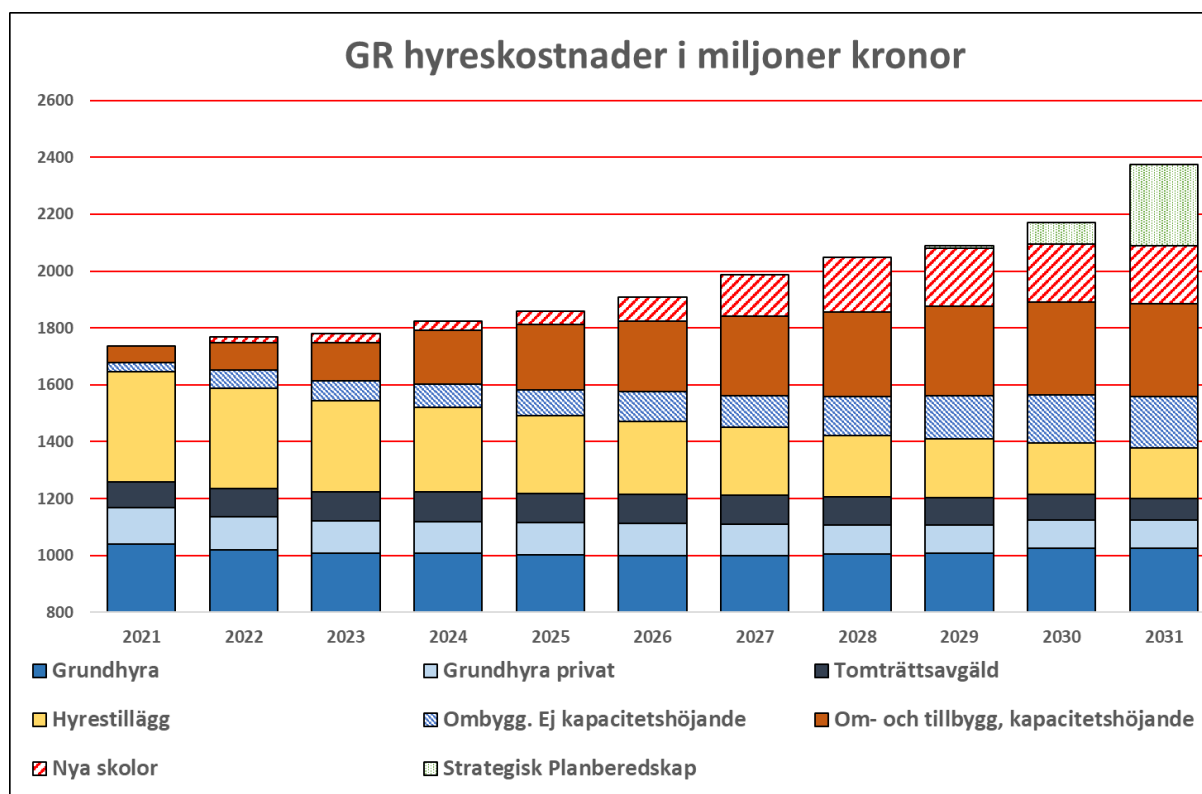
- 2021–2024 ökar årshyran med 5 procent, 100 mnkr
- 2021–2031 ökar årshyran med 18 procent, 388 mnkr
- 91 procent av kostnadsökningen väntas ske inom grundskolan.

I figur 4:14 och 4.15 för grundskola respektive gymnasieskola nedan redovisas hyreskostnadens utveckling över tid uppdelat på följande kategorier:

- Grundhyra: Hyreskostnader för befintliga lokaler som utbildningsförvaltningen hyr av SISAB eller andra fastighetsägare i staden.
- Grundhyra privat: Hyreskostnader för befintliga lokaler med privata hyresvärdar som antas behållas under planeringsperioden med de villkor som gäller enligt dagens hyresavtal (ej villkorsförändringar).
- Tomträttsavgäld: kostnader för tomträttsavgäld avseende befintliga skolor samt framtida skolor där detaljplanen vunnit laga kraft.
- Hyrestillägg: Investeringsstillägg för befintliga lokaler omfattar verksamhetsanpassningar samt mindre ombyggnationer vilka amorteras varför kostnaden minskar över tid. Dessa samplaneras med SISAB.
- Ombyggnation, ej kapacitetshöjande: Ombyggnation av befintliga lokaler som inte medför någon kapacitetsökning. Kan ersätta tillfälliga lokaler.
- Om- och tillbyggnation, kapacitetshöjande: Om- och tillbyggnader där huvudsyftet är att tillskapa nya elevplatser.
- Nya skolor: Nya skolor och skolor där en ny skolbyggnad helt ersätter den gamla byggnaden.
- Strategisk planeringsberedskap: Skolor med hög osäkerhet i förhållande till exploateringsområdets utvecklingstakt som planeras färdigställas år 2030–2035 tas inte med i hyreskostnadsutvecklingen.

Det är viktigt att framhålla att ju längre fram i tiden projekt planeras desto osäkrare blir antaganden kring kostnader och projektens omfattning. Detta gör att prognostiserade årshyror i början av planeringsperioden är mer träffsäkra än prognostiserade årshyror från investeringar i slutet av planeringsperioden.

Figur 4:14 Grundskolans hyreskostnadsutveckling i miljoner kronor 2021–2031.

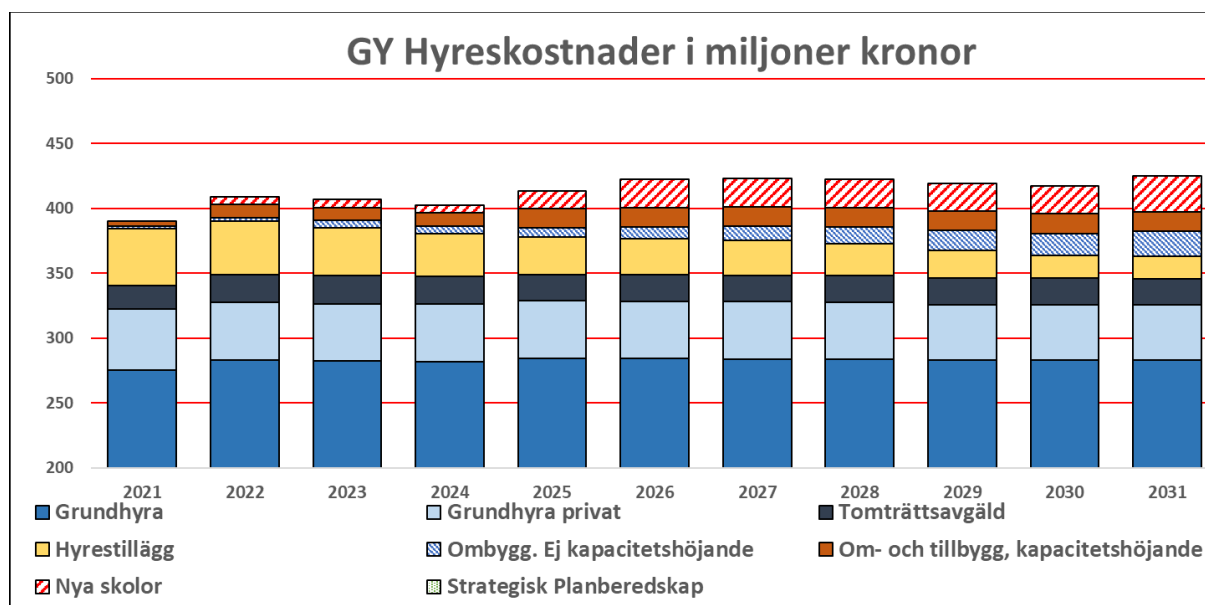
Grundskolans hyresökningar beror främst på:

- Under perioden tillkommer 14 nya skolor till en årshyra om 204 mnkr. Två av skolorna² ersätter existerande skolbyggnad med ny skolbyggnad.
- Om- och tillbyggnadsprojekt samt paviljongetableringar och evakueringslokaler till en årskostnad på närmare 510 mnkr år 2031.
- Ombyggnationsprojekt med eventuella verksamhetsanpassningar som genomförs i samband med underhåll eller på grund av andra orsaker, till exempel organisatoriska förändringar.

Till en del motverkas hyresökningen av amortering av befintliga investeringstillägg som sänker hyran med 210 mnkr fram till år 2031. Totalt kommer det att byggas 25 700 nya elevplatser. Avveckling av tillfälliga elevplatser innebär att nettokapacitetsökningen inom grundskolan till och med år 2031 uppgår till 14 300.

² Att bygga en ny skola har helt andra kostnader än om- eller tillbyggnation av befintliga lokaler. Därför redovisas de planerade 12 nya skolorna tillsammans med två omfattande tillbyggnationsprojekt där den befintliga skolan ersätts med en ny skolbyggnad.

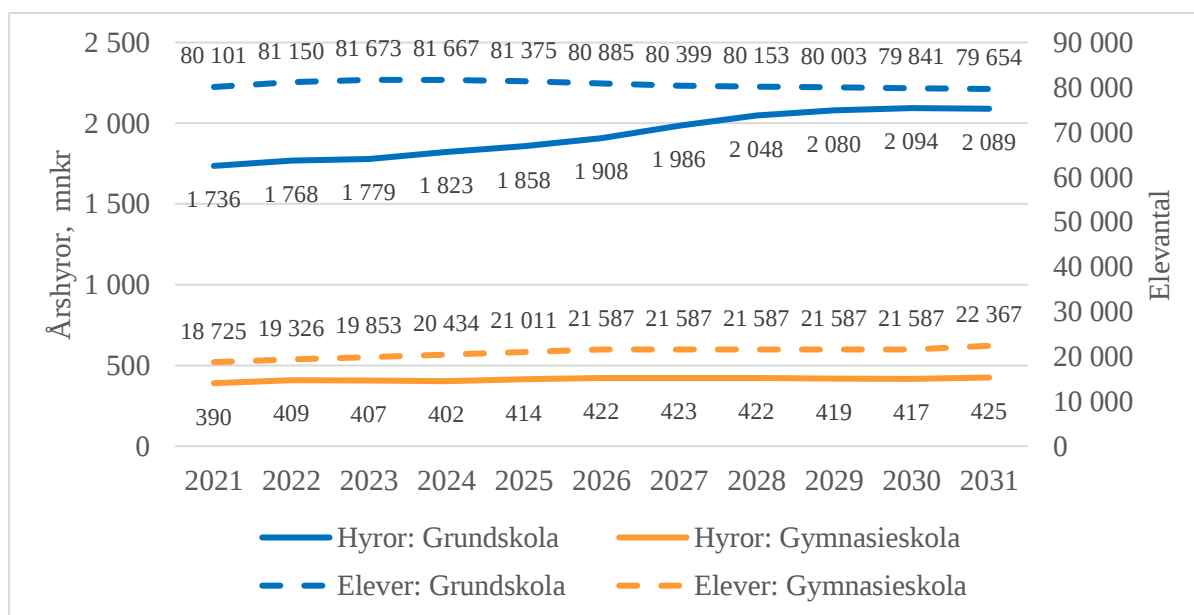
Figur 4:15 Gymnasieskolans hyreskostnadsutveckling i miljoner kronor 2021–2031

Gymnasieskolans hyror är stabilare eftersom det endast finns ett fåtal planerade projekt. Endast två nya skolor och ett fåtal om- och tillbyggnadsprojekt ger 62 mnkr per år i ökade hyreskostnader. Till en del motverkas hyresökningen av amortering av befintliga investeringstillägg som sänker hyran med 26 mnkr.

En central fråga för att bedöma hållbarheten i lokalförsörjningen är hur hyreskostnaden per elev utvecklas över tid. I figur 4.16 nedan redovisas utvecklingen för total hyreskostnad i miljoner kronor och antal intäktsgrundande elever i grund- respektive gymnasieskola i egen regi.

Figur 4:16: Årshyra i grund- och gymnasieskola år 2021–2031 i miljoner kronor, samt intäktsgrundande elevantal

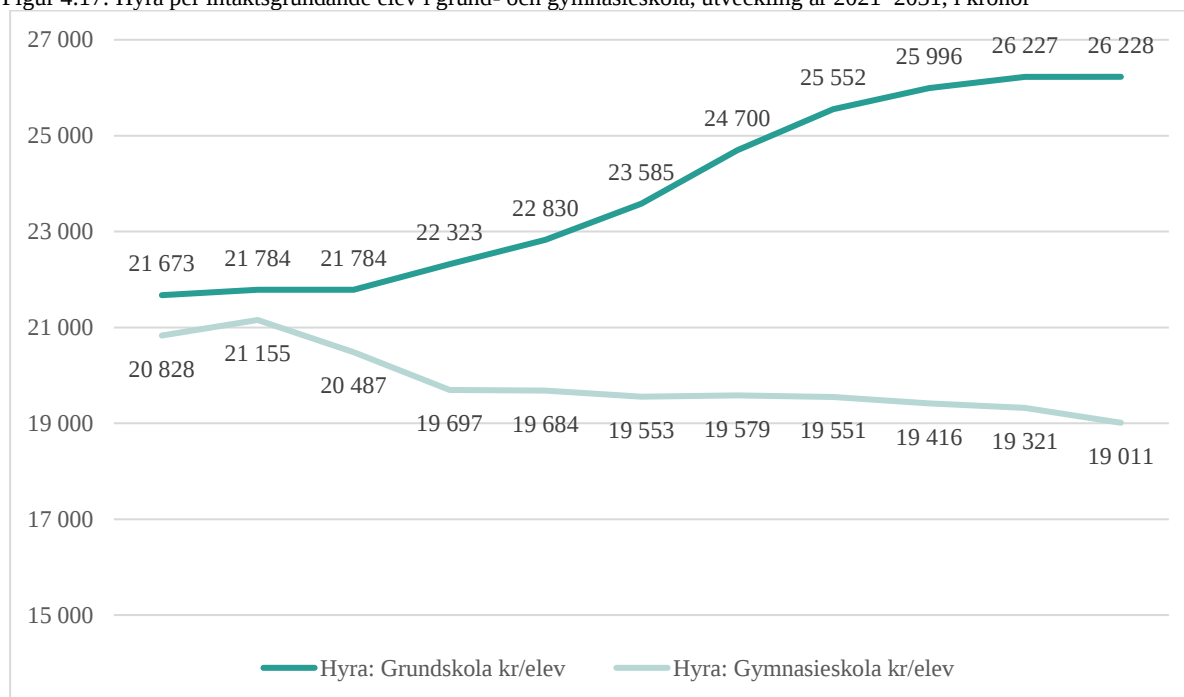

Det redovisade elevantalet är det intäktsgrundande antalet elever i egenregins skolor. Både stockholmselever och elever från andra kommuner i Stockholms stads skolor ingår. Observera att hyrorna redovisas exklusive indexering av hyror för SISAB:s lokaler.

Antal intäktsgrundande elever i grund- respektive gymnasieskola i egen regi beräknas som ett genomsnitt av förväntat antal stockholmselever (folkbokförda i staden) på vårterminen och höstterminen respektive år. Samma siffror används för att beräkna årshyran i kronor per elev. Antalen skiljer sig något från de elevantal avseende respektive års hösttermin, 15 september 2020 som referens, som ligger till grund för elevantalsprognos och kapacitetsplanering

Grundskolans hyreskostnader ökar hela perioden, medan elevantalet är i stort sett stabilt. För gymnasieskolan är hyreskostnaderna stabila medan elevantalet förutspås öka. I figur 4.17 nedan redovisas utvecklingen för hyreskostnad per elev i grund- respektive gymnasieskola.

Figur 4.17: Hyra per intäktsgrundande elev i grund- och gymnasieskola, utveckling år 2021–2031, i kronor

Årshyran har dividerats med det intäktsgrundande antalet elever i egenregins skolor som beräknas som ett genomsnitt av förväntat antal elever på vårterminen och höstterminen respektive år. Både stockholmselever och elever från andra kommuner i Stockholms stads skolor ingår. Elevantalen skiljer sig något från de elevantal avseende respektive års hösttermin som ligger till grund för behovsberäkningarna.

Per elev beräknas hyreskostnaden öka med 21 procent i grundskolan och minska med 9 procent i gymnasieskolan 2021–2031.

Det finns ett flertal orsaker till att hyreskostnaderna per elev inom grundskolan ökar kraftigt framöver. Den viktigaste är att kapaciteten planeras byggas ut med 16 procent samtidigt som antalet elever inte ökar alls utan till och med minskar något sett över hela perioden. Som en följd av det sjunker kapacitetsutnyttjandet kraftigt, vilket leder till ökade kostnader per elev.

Nuvarande planering för grundskolan bygger på tidigare elevantalsprognos som förutspådde kraftigt ökande elevkullar även i framtiden, och en central uppgift för förvaltningen under det kommande året är att säkerställa kvaliteten i prognoserna och, vid behov, anpassa planeringen till de förväntade behoven. För mer detaljerad information, se avsnitt 4.2.2

Minskningen av hyran per elev i gymnasieskolan är en kombination av att årshyrorna minskar vid avflyttning samtidigt som antalet gymnasieelever beräknas öka under perioden, delvis inom befintlig kapacitet.

4.4.1.3 Administrativa lokaler/Annan kommunal verksamhet

Hyreskostnaderna för administrativa lokaler förblir oförändrade under planperioden. Det finns ett projekt med anledning av avveckling av lokaler på Hantverkargatan 3 men då projektet är i ett tidigt skede har ingen kostnadskalkyl gjorts.

4.4.1.4 Tomträttsavgälder

SISAB är tomträttsinnehavare till nästan alla fastigheter som utbildningsnämnden bedriver skolor på. Tomträttsavtalen kan avseende tomträttsavgälden omförhandlas vart tionde år. Majoriteten av tomträttsavtalen löper ut för omförhandling under åren 2021 och 2022 vilket kommer att leda till en markant höjning från dagens nivå. Kostnadshöjningarna har inte tagits med i beräkningar av framtida hyreskostnader.

4.4.1.5 Inhyrning

Det blir ekonomiska skillnader om lokalerna som hyrs in ägs av SISAB eller av privat fastighetsägare. När lokalerna ägs av SISAB så följer av samverkansavtalet vilken hyra som ska utgå. Utgångspunkten är att nämnden ska ersätta SISAB faktiska kostnader. En nybyggd lokal eller hyresgästpassningar i befintliga lokaler som innebär investeringar för SISAB utgör en del av hyran. Hyran är som högst första året, men minskar i takt med att investeringen amorteras.

I privatägda lokaler utgör hyran normalt sett en blandning mellan investeringar som amorteras och en kvadratmeterhyra. Kvadratmeterhyran är föremål för indexuppräkning.

Hyran är som lägst första året, men ökar i takt med att indexuppräkning sker.

4.4.2 Samverkan

När en ny skola planeras i ett stadsutvecklingsområde tittar förvaltningen alltid efter möjligheter till samverkan med andra förvaltningar. Samverkan med andra förvaltningar sker också i andra sammanhang.

4.4.2.1 Idrottslokaler

Tillgång till idrottslokaler är en viktig dimension vid skolplaneringen. I dagsläget har många skolor i staden brist på idrottslokaler i sina egna lokaler. Utbildningsförvaltningen samverkar med övriga förvaltningar inom staden för att hitta lämpliga platser för idrott som kan tillgodose idrottsbehovet för skolorna.

Utbildningsförvaltningen samverkar med idrottsförvaltningen vid planering av fullstora idrottshallar. Planeringen innebär att utbildningsförvaltningen säkerställer förfoganderätten över hallarna dagtid. Idrottsförvaltningen och utbildningsförvaltningen har tidigare tagit fram en modell som innebär en så kallad blockförhyrning av idrottshallar. Modellen är tänkt att tillämpas då idrottsförvaltningen beställer nya fullstora hallar som samplaneras med byggnation av ny skola. Modellen ses för närvarande över. Samplaneringen säkerställer skolans tillgång till idrott under skoltid och idrottsförvaltningens hyresintäkter genom

effektiva och minskade investeringar för staden. Beslut om samplanering tas i respektive nämnds genomförandebeslut. Se tabell 4:14 för kommande samplaneringsprojekt.

Utbildningsförvaltningen genomför även egna större idrottsprojekt med fullstora hallar; Skanskvarnsskolan och Lillholmsskolan. Även i dessa fall eftersträvas samverkan med idrottsförvaltningen.

Både idrottsförvaltningens och utbildningsförvaltningens hallar ska vara tillgängliga för allmänheten utanför skoltid.

Tabell 4:14 Samplaneringsprojekt mellan utbildningsförvaltningen och idrottsförvaltningen

Samplaneringsprojekt	Fastighetsägare	Behov (UTBF)	Behov (IDF)	Status
Bromma				
Eventuell samplanering med ny F-9-skola (Valsverket) och idrottshall (Gjutmästare) i Ulvsunda	FSK/Privat	2035-2040	2024-2025	
Ny F-9-skola och idrottshall inom program för Centrala Bromma/Riksby	SISAB	2030-2035		IDF inte aktivt med. Beror på hur Gjutmästaren går vidare
Enskede-Årsta-Vantör				
Ny F-9-skola och idrottshall inom Årstafältet 1	SISAB	2026	2026	
Ny F-9-skola och idrottshall i Steningeparken/Årstastråket	SISAB	2035-2040	ca 2025-2030	Skola senarelagt
Ny F-9-skola samt sim- och idrottshall inom Årstafältet 3	FSK	2035-2040	ca 2025-2030	Skola senarelagt
Ny gymnasieskola samt idrottshall i Slakthusområdet	FSK/Privat	2025	2025	
Ny skola 'Svedjaren'/Hagsätra ip inom program Rågsved-Hagsätra		2034-2040	2025	Eventuell samplanering
Farsta				
Ny F-9-skola inom Stora Sköndal samt idrottshall i området	SISAB	2027	2027	Eventuell samplanering
Hägersten-Älvsjö				
Tillbyggnation av Nybohovsskolan samt ny idrottshall	SISAB	2030-2032	2025	IDF: Behov kopplat till Liljeholms-hallarnas och Brännkyrkahallens framtid. UtbF: Skolbehov uppstår efter IdF behov.
Tre till fyra nya skolor och två idrottshallar inom programmet för Älvsjö-Örby		2038+	2038+	
Hässelby-Vällingby				
Björnbodaskolan - gammal permanent skola samt tillfälliga lokaler ersätts med en ny F-9 skolbyggnad samt idrottshall	SISAB	2026	2025	2026 skolans uppdaterad färdigställande
Två skolor inom program för Vinsta-Johannelund samt idrottshall (Nälstastråket)	FSK/SISAB	2034+	2034+	Ej fastlagd, preliminära planer

Kungsholmen				
Kristinebergshöjden/Hornsberg. Samverkan med grund- och gymnasieskolor inom stadsdelen.	FSK		2026	
Normalm				
Rödabergsskolans tillbyggnation samt ny idrottshall	SISAB	2022	2021-2022	
Ny skola inom programmet för Hagastaden samt idrottshall	SISAB	2031/2032	ca 2025-2030	Skolans tidsplan kommer att ses över under året
Rinkeby-Kista				
Ny F-9-skola och idrottshall vid Dalhagens bollplan	SISAB	2027-2029	2027	UTBF: Skolan färdigställs 2027 men ska först användas som evakueringslokal fram till 2029. Oklart om skolan behöver idrottshall också 2027 eller först 2029 när skolan startar sin egen verksamhet
Ny skola och idrottshall i relation till nybyggnation i Finlandsgatan, Akalla	SISAB	2030-2035	2028	
Skarpnäck				
Skarpnäcksskolans tillbyggnation samt ny idrottshall	FSK/SISAB	2025	2027	Skolans tidsplan beroende av att idrottshall byggs först
Ny idrottshall i Nytorps gårde	FSK		2027	Hammarbyskolan Södras idrottslokaler rivs när hallen blir färdig
Spånga-Tensta				
Ny skola och idrottshall inom programmet för Bromstensstaden	SISAB	2026	2026	Hur IDF bollplan ska ersättas behöver klargöras
Södermalm				
Ny skola och idrottshall inom programmet för Henriksdalshamnen/Nordöstra Sjöstaden	SISAB	2032	2032	
Östermalm				
Ny skola samt sim -och idrottshall i Loudan		2033-2036	ca 2025-2030	
Ny skola och idrottshall i Frihamnen		2030-2035	ca 2025-2030	

Utbildnings- och idrottsförvaltningarnas behov av idrottshallar över tid är en stor utmaning i samplaneringsprojekt. Det finns ett flertal nya skolor med i planeringen där planerat färdigställande skjuts längre fram i tiden och idrottsbehov inte gör det. Även initialt kan behovet avvika i tiden.

4.4.2.2 Föreningsliv

För att nyttja skollokaler mer effektivt under större del av dagen på vardagar och helger ska det finnas möjlighet att använda relevanta lokaler för till exempel föreningsverksamhet och möten. Detta ska administreras via idrottsförvaltningens bokningssystem. Tillgängliggörande av skollokaler sker genom lokalers utformning och sektionering av larm i samband med andra ny-, om- och tillbyggnadsprojekt. Möjligheten att tillgängliggöra skollokaler för föreningslivet och fysisk aktivitet är beroende av bland annat angöring, tillgänglighet, passage

och larmsystem för att upplåtelsen ska fungera för både föreningsliv och skolverksamhet. I enlighet med budget för 2021 kommer ansvarsfördelningen för kostnaderna att ses över.

4.4.2.3 Kulturskolan

Stockholms stads kulturskola bedriver delar av sina verksamheter i skollokaler. Kulturskolan vill öka sin närvaro och verksamhet ytterligare i skolans lokaler i syfte att erbjuda mer tillgänglig verksamhet. Samverkansöverenskommelse har arbetats fram för att underlätta förvaltningarnas samarbete kring gemensamma skollokaler. Ersättningen till skolorna täcker inte lokalhyran utan endast skolans merkostnader. Däremot ska hyresavtal tecknas mellan förvaltningarna i de fall utbildningsförvaltningen beställer ombyggnadsåtgärder på kulturförvaltningens uppdrag eller om kulturförvaltningen ska ha egna lokaler i en skola.

4.4.2.4 Förskola

Det finns två olika huvudspår för samplanering med stadsdelsförvaltningar om förskolorna. I första alternativet ska för- och grundskola integreras i samma byggnad med vissa gemensamma ytor som kök och matsal. Alla projekt som syftar till samma byggnad ligger i tidigt skede, som Östermalm/Frihamnen, Akalla och Bromma/Riksby.

För effektivt lokalutnyttjande vid start av ny skola kan förskola ta plats i skolans lokaler under tiden skolans verksamhet byggs upp. Befintligt exempel finns i Bobergsskolan som samverkar med Östermalms stadsdelsförvaltning där en förskola initialt hyr in sig i skolans lokaler. Samma modell ses över med mera i nya skolan i Kista Äng.

4.4.2.5 Vuxenutbildning

Förvaltningen samnyttjar lokaler med flera olika parter. Arbetsmarknadsförvaltningens vuxenutbildningar erbjuds i lokaler i Stockholms hotell- och restaurangskola, S:t Eriks gymnasium, Stockholms transport- och fordonstekniska gymnasium och Midsommarkransens gymnasium. Skolorna får i regel betalt av arbetsmarknadsförvaltningen per avklarad poäng när kurserna är slutförda och betygsatta (komvux) eller ersättning per mottagen elev (svenska för invandrare).

4.4.2.6 Statliga uppdrag

Förvaltningens gymnasieskola utövar verksamhet på uppdrag av Statens skolverk, vilket påverkar lokalbehovet: Riksrekryterande utbildning för svårt rörelsehindrade (RgRh), Kungliga Svenska Balettskolan och internationell gymnasial utbildning (ISSR). Vissa utbildningar erbjuder även elevboenden.

4.4.2.7 Utmaningar i samverkan

Det finns olika faktorer som påverkar till möjligheter att samplanera en ny skola med andra aktörer:

- Tidsplan: Det finns ett flertal nya skolor med i planeringen där färdigställande skjuts längre fram i tiden och den andra partens behov inte gör det. Även initialt kan behovet avvika i tiden, särskilt när man samplanerar förskola eller idrottshall.
- Förändringar i prognosen kan göra att olika aktörer väljer att prioritera olika. Till exempel kan det medföra att samplanering inte länge är aktuell i områden med vikande prognos.

- Tomtens storlek: Mark är bristvara i flera stadsutvecklingsområden. Om hänvisad tomt nästan är för liten för enbart skolan utgår möjligheter att samverka.
- Tomtens topografi: om tomten är begränsad till var och hur man inplacerar byggnaderna blir samverkan svårt eller omöjligt.
- Tomtens utformning: Förskolebehov i nya stadsutvecklingsområden tenderar att uppstå före grundskolebehov. Bygger man så att förskolan står klar innan grundskolan blir det byggarbetsplats vid förskolan under en längre tid, vilket inte är önskvärt.

4.4.3 Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år

Planering för de lokaler som är uppsägningsbara sker kontinuerligt. Detta avser avveckling, ersättning av lokaler samt omförhandling av avtalen. Detaljerad planering kring lokalförändring finns angivet under respektive stadsdelsnämndsområdeskapitel i bilaga 4.1 och gymnasieskola i bilaga 4.2.

4.4.4 Särskild redovisning av lokalprojekt: Bergslagsskolan – evakueringsskola i Västerort

En särskild redovisning av evakueringsskola i Västerort ligger som bilaga 4.3.